

**УНИВЕРСИТЕТ ИМ. БАБЕША-БОЙАИ
ФИЛОЛОГИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ
ДЕПАРТАМЕНТ СЛАВЯНСКИХ ЯЗЫКОВ И ЛИТЕРАТУР**

МЕЖДУНАРОДНЫЙ СИМПОЗИУМ

100 ЛЕТ КЛУЖСКОЙ СЛАВИСТИКЕ

**30-31 мая 2019 г.
Клуж-Напока
Румыния**

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE LITERE
DEPARTAMENTUL DE LIMBI ȘI LITERATURI SLAVE

SIMPOZIONUL INTERNAȚIONAL

100 DE ANI DE SLAVISTICĂ LA CLUJ

30-31 mai 2019
Cluj-Napoca
România

ПРОГРАММА СИМПОЗИУМА

«100 ЛЕТ КЛУЖСКОЙ СЛАВИСТИКЕ»

30-31 мая 2019 года

30 мая 2019 г.	8.30-10.00 ч. Филологический факультет, ул. Хореа 31, зал № 37 («В. Богреа»)	Регистрация участников в симпозиуме
	10.00-13.00 ч. Филологический факультет, зал «Д. Попович»	Открытие симпозиума. Пленарное заседание
	13.00-14.30 ч. Филологический факультет, зал № 37 («В. Богреа»)	Обед (предложенный Польским Институтом в Бухаресте и организующим Департаментом)
	14.30-17.00 ч. Филологический факультет - зал «Д. Попович» - зал № 39 - зал «А.С. Пушкин» - зал № 38 («Бездеки»)	Работа по секциям Работа по секциям Работа по секциям Работа по секциям
	18.00-19.30 ч. «Башня швейников», ул. Баба Новак 2	Фотовыставка «Ваш А.П. Чехов» - пьесы Чехова на сценах клужских театров; Презентация румынского перевода книги Г.Владимова, <i>Верный Руслан.</i> <i>История караульной собаки</i>

**31 мая 10.00-12.30 ч. Филологический
2019 г. факультет**

	зал «Д. Попович»	Работа по секциям
	-зал «А.С. Пушкин»	Работа по секциям
	- зал № 39	Работа по секциям
9.30-12.00	-Центр польского языка и культуры, ул. Моцилор 11, зал № 401	Работа по секциям
12.30 ч.	-зал № 37 («В. Богреа»)	Завершение симпозиума. Дискуссии
13.00 ч.	зал № 37 («В. Богреа»)	Обед (предложенный организующим Департаментом)

«100 ЛЕТ КЛУЖСКОЙ СЛАВИСТИКЕ»

ОТКРЫТИЕ СИМПОЗИУМА

зал «Д. Попович»

30 мая 2019 г.

10.00-13.00 ч.

Слова приветствия со стороны Ректората Клужского университета имени Бабеша–Бойаи – Акад. проф. д-р **Йоан-Аурел Поп**, Ректор УББ

Слова приветствия со стороны Деканата Филологического факультета – Доцент д-р **Левенте Т. Сабо**, Заместитель декана ФФ

Слова приветствия со стороны Департамента славянских языков и литератур – Ст. препод. д-р. **Каталин Балаж**, Директор департамента

ПЛЕНАРНОЕ ЗАСЕДАНИЕ

Председатель: Людмила Беженару

1. Буданова Тамара (Финляндия) – *Лингвистический портрет десятилетия («Слова года» в России 2007-2018)*

2. Яскульски Адам (Польша) – *Предложно-надежные конструкции с пространственным значением в польском говоре жителей с. Вершина в Сибири*

3. Бердагулова Сагинтай (Казахстан) – *Казахстан: территория гармонии и межкультурная коммуникация*

СЕКЦИЯ 1

ЛИНГВИСТИКА

30 мая
2019 г.

Место:

Филологический
факультет,
зал № 39

Председатели: Єлизавета Барань
Сергей Лучканин

Начало: 14.30 ч.

1. Барань Єлизавета (Україна) – *Проблеми лінгвоукраїністики в науковій спадщині Ласло Деже*

2. Bivolaru Aliona (România) – *Unități frazeologice cu conținut național-cultural în limbile ucraineană și română*

3. Гуцуляк Тетяна (Україна) – *Системна організація образних дериватів української мови як результат реалізації образного потенціалу субстантива-мотиватора*

4. Лучканин Сергей (Украина) – *«Грамматика славянская» Мелетия Смотрицкого (1619) и румынская филология XVII-XVIII веков (к 400-летию напечатания памятника)*

5. Штефуца Вікторія (Україна) – *Власні імена угорського походження (на матеріалах українсько-молдавських грамот XIV–XV століть)*

6. Дворник Камил (Польща) – *Полеміка про зміну абетки румунської мови на тлі подібних явищ у слов'янських мовах XIX століття*

7. Traista Mihai (România) – *Când sângele se face apă – ucrainenii și rușii: aspecte imagologice în context comparativ*

8. Шабат-Савка Светлана (Україна) – *Емотивно-аксіологічний простір компліментарних висловлень: гендерний толерантний діалог*

9. Теслицкая Галина (Украина) – *Структура простых предложений с полупредикативными adj-конструкциями в украинском языке*

СЕКЦИЯ 2

ЛИТЕРАТУРА И КУЛЬТУРА

30 мая **Место:**
2019 г. **Филологический** **Председатели: Diana Tetean**
 факультет, зал **Leonte Ivanov**
 «Д. Попович»

Начало: 14.30 ч.

1. Bruciu-Cozleanu Andra (România) – *Olga Tokarczuk, „Rătăcitorii”: reflecții despre „romanul-constelație”*

2. Сабо Тünde (Венгрия) – *«Свет без пламени» («Лестница Якова» Л. Улицкой и «Доктор Живаго» Б. Пастернака)*

3. Vraciu Marina (România) – *„Antichități slave” actuale: pe marginea traducerii unui text hagiografic despre Feodosia Morozova*

4. Калафатич Жужанна (Венгрия) – *Набоковские следы в творчестве В. Пелевина*

5. Тетеан Диана (Румыния) – *Природа – книжность в творчестве Владимира Набокова*

6. Herbil Mihaela (România) – *Sincretism experimental în „Sonata Patetica” de Mykola Kuliș*

7. Ivanov Leonte (România) – *Destinul românesc al echipajului de pe crucișătorul „Potemkin”*

8. Boboc Marta-Teodora (România) – *Aspecte structurale și ideatice în romanul lui Iuri Trifonov „Bătrânul”*

СЕКЦИЯ 3

ЛИНГВИСТИКА. ДИАЛОГ КУЛЬТУР

30 мая Место:
2019 г. Филологический Председатели: Cristina Silaghi
факультет, зал Maria Aldea
«А.С. Пушкин»

Начало: 14.30 ч.

1. **Balázs Katalin, Misirianțu Sanda** (România) – *Galeria portretelor: au fost profesorii noștri cu care ne mândrim!*

2. **Paliga Sorin** (România) – *Români și slavi. O perspectivă lingvistică privind etnicitatea și lingvistica de contact*

3. **Aldea Maria** (România) – *Între static și dinamic: împrumuturile slave din limba română*

4. **Silaghi Cristina** (România) – *Conceptul CASĂ ca element al imaginii lingvistice a lumii la români, ucraineni și ruși*

5. **Chircu Adrian** (România) – *Consecvențe, inconsecvențe și subsecvențe în tălmăcirile lui Teodor Corbea. Grupul consonantic slav [sv]*

6. **Herbil Ioan** (România) – *Nume de familie ucrainene, românești, maghiare și germane care au la bază apelative ce indică profesii*

7. **Oczko Anna** (Polonia) – *Lexicul româno-vlah din graiurile poloneze din arealul carpatic*

8. **Chira Dorin** (România) – *Crize ale diversității lingvistice: reflecții asupra dispariției limbilor*

9. **Руснак Юлия** (Украина) – *Когнитивная матрица функционально-семантического типа речи – размышления*

10. **Томусяк Людмила** (Украина) – *Валентные свойства предиката в дуплексивных конструкциях*

СЕКЦИЯ 4

ЛИТЕРАТУРА И КУЛЬТУРА

30 мая 2019 г. Место: Филологический факультет, зал № 38 («Бездеки») Председатели Andrzej Niewiadomski Agata Gać

Начало: 14.30 ч.

1. **Gaj Beata** (Polska) – *Latinitas – szczególnie dziedzictwo literatur słowiańskich*
2. **Grącka Monika** (Polska) – *Ze wspomnień Polaków zaangażowanych w rosyjski ruch Narodnicki*
3. **Niewiadomski Andrzej** (Polska) – *Od geopolityki do... geopolityki. Najnowsza literatura polska wobec Europy (środkowo-wschodniej)*
4. **Wóźniewska-Działak Magdalena** (Polska) – *Nomos małych ojczyzn w romantycznej koncepcji tożsamości narodowej*
5. **Szczerbakiewicz Rafał** (Polska) – *Odnaleźć siebie na zewnątrz. Podróże literackie w najnowszej prozie polskiej*
6. **Zambrzycka Marta** (Polska) – *Odzyskiwanie przeszłości w krajach postkomunistycznych na podstawie ukraińskiej prozy współczesnej*
7. **Gać Agata** (Polska) – *Motywy chrześcijańskie w twórczości Julii Wozniesińskiej*
8. **Garlej Beata** (Polska) – *„Naiwność” jako wartościowa estetycznie jakość w Bolesława Leśmiana „Urszuli Kochanowskiej”*

СЕКЦИЯ 5

ЛИНГВИСТИКА. МЕЖКУЛЬТУРНЫЙ ДИАЛОГ

31 мая 2019 г. Место: **Филологический факультет, зал «Д. Попович»** Председатели: **Виктория Лебович Тамара Буданова**

Начало: 10.00 ч.

1. **Барталиш Юдит** (Румыния) – *Исследования в области фонетики в клужской русистике*
2. **Золтан Андраш** (Венгрия) – *Мнимое праславянское *starati se*
3. **Беженару Людмила** (Румыния) – *Яссы как текст. К постановке вопроса*
4. **Лебович Виктория** (Венгрия) – *Нюрнбергский процесс – колыбель синхронного перевода*
5. **Стаменкович Сава** (Болгария) – *Гоголевский «Вий» в сербском и мировом кинематографе*
6. **Ташкович Оксана** (Венгрия) – *Методы перевода культурных реалий на примере венгерско-украинского перевода опер Ференца Эркеля «Ласло Хуняди» и «Банк Бан»*
7. **Новикова Наталья, Черкашина Татьяна** (Россия) – *Языковые проблемы кросс-культурного диалога: типичные трудности и пути их преодоления*
8. **Абылхасова Карлыгаш** (Казахстан) – *Формы межкультурного диалога при изучении прозы Л.Н. Толстого в американской школе*
9. **Максимюк Оксана** (Украина) – *Кореферентность нерасчлененных компонентов в структуре предложения*

ЛИТЕРАТУРА

Начало: 10.00 ч.

- 13

СЕКЦИЯ 7

ЛИНГВИСТИКА

31 мая Место:
2019 г. Центр Председатели: Maria Barłowska
польского Małgorzata Kułakowska
языка и
культуры,
ул.
Моцилор
11,
зал № 401

Начало: 9.30 ч.

1. **Tomaszkiewicz Małgorzata** (Rumunia/Polska) – *Nauczanie języka polskiego i działalność Centrum Języka i Kultury Polskiej na Uniwersytecie Babeş-Bolyai w Klużu-Napoce w latach 2003-2019*

2. **Barłowska Maria** (Polska) – *List dedykacyjny Jakuba Wujka do Stefana Batorego z Koloszwaru – O retoryce mówienia do władców*

3. **Zaucha Joanna** (Polska) – *Dramaturgia kłamstwa z perspektywy języka. Analiza elementów struktury semantycznej wybranych leksemów*

4. **Stryjecka Agnieszka** (Italy) – *Urok prostoty – gry wspomagające nauczanie języka*

5. **Doboszyńska-Markiewicz Katarzyna** (Polska) – *Przymiotnikowe wykładniki odpowiedzialności za słowo w języku polskim. Rekonesans semantyczno-składniowy*

6. **Kułakowska Małgorzata** (Polska) – *Onimiczny obraz Polaków, utrwalony w nazwach organizacji polonijnych*

СЕКЦИЯ 8

ЛИТЕРАТУРА

31 мая Место:
2019 г. **Филологический факультет,** **Председатели:** **Куралай Уразаева**
зал № 39 **Кристиния Паладян**

Начало: 10.00 ч.

- 1. Уразаева Куралай** (Казахстан) – *Интегративная концепция анализа. Синкриза как провокация в рассказе А. Чехова*
- 2. Гурдуз Андрей** (Украина) – *Динамика виртуализации мифа в украинской и русской прозе начала XXI века*
- 3. Арынгазинова Галия** (Казахстан) – *Магометанский (арабский) Восток в поэме А.С. Пушкина «Бахчисарайский фонтан»*
- 4. Лесбай Жансая** (Казахстан) – *Подлинное и вымышленное / фиктивное в письме Татьяны Лариной: признаки метаромана*
- 5. Паладян Кристиния** (Украина) – *Тактовик в украинской и румынской поэзии I половины XX столетия*
- 6. Куандыкова Жанар** (Казахстан) – *Драма «чужого хлеба» или комедия? К проблеме жанровой специфики пьес И.С. Тургенева «Безденежье» и «Нахлебник»*
- 7. Жиенбай Айтолкын** (Казахстан) – *Знаковая экспликация хронотопа в лирическом цикле И. Бродского «Часть речи»*

ТЕЗИСЫ ДОКЛАДОВ УЧАСТНИКОВ СИМПОЗИУМА

ФОРМЫ МЕЖКУЛЬТУРНОГО ДИАЛОГА ПРИ ИЗУЧЕНИИ ПРОЗЫ Л.Н. ТОЛСТОГО В АМЕРИКАНСКОЙ ШКОЛЕ

Абылхасова Карлыгаш

*Евразийский национальный университет им. Л. Н. Гумилёва,
г. Нур-Султан (Астана), Казахстан
bokayeva_k@mail.ru*

В последние годы в изучении литературы выделяются стратегии смыслового чтения. Для понимания, анализа и интерпретации особое значение принимает межкультурный диалог. Интересными в этом плане представляются способы изучения дидактической прозы Л. Толстого в американской школе.

Целью работы является установление связи между целью и видами интерактивных заданий, методами изучения. Среди планируемых навыков и целей особое внимание привлекли методы сопоставительного изучения, использования визуальных каналов получения информации, способствующие применению полученных знаний в социальной действительности, направленные на формирование милосердия, сострадания, толерантности. Предметом исследования являются также способы формирования когнитивной и риторической компетентности. Рассматривается также роль японской литературы, мирового фольклора, мировой живописи для целостного формирования о русском писателе в сознании американских школьников.

ÎNTRU STATIC ȘI DINAMIC: ÎMPRUMUTURILE SLAVE DIN LIMBA ROMÂNĂ

Aldea Maria

*Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, România
aldea_maria@yahoo.com*

Raportându-ne la două opere lexicografice de referință din spațiul cultural românesc al secolului al XIX-lea, anume *Lexiconul de la Buda (1825)* și *Vocabularu romano-francesu* (București, 1870) al lui Ion Costinescu, în comunicarea noastră ne propunem să urmărim situația împrumuturilor slave

din limba română. Analiza elementelor lexicale slave consemnate în cele două dicționare ne va permite să sesizăm circulația acestora, în sensul conservării, al ieșirii din uz sau al împrumutului.

ЖАНРОВАЯ ПАЛИТРА ПИСАТЕЛЬСКОГО ЭПИСТОЛЯРИЯ БУКОВИНЫ

Антофійчук Алла

Черновицкий национальный университет им. Ю. Федьковича, Украина
avonofaga@ukr.net

В статье систематизировано эпистолярное наследие писателей Буковины конца XIX – начала XX века (О. Кобылянской, Е. Ярошинской, О. Маковая, Ю. Федьковича и др.) по жанровой принадлежности эпистол. Писательский эпистолярный Буковины этого периода представлен богатой палитрой жанров, которые обусловлены намерениями адресантов сообщить об определенном событии, рассказать о какой-то ситуации, выразить чувства по поводу чего-то, попросить о чем-то, поблагодарить, побудить к чему-то, пригласить, поздравить и т.п. В связи с этим выделено такие жанры писем: письма-сообщения, письма-признания, письма-просьбы, письма-благодарности, письма-поздравления, письма-поучения и др. Большинство таких писем зафиксировано в приватной переписке, хотя некоторые жанры (письма-поздравления, письма-поучения) преобладают в публичной, обнародованной переписке. Описаны языковые особенности кардного жанра.

ТВОРЧИЙ ДЕБЮТ ІВАНА КОВАЧА ТА ЕВОЛЮЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЕЗІЇ РУМУНІЇ

Антофійчук Володимир

Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, Україна
antofiychuk@ukr.net

У культурно-літературному житті українців Румунії 1968 р. сталася неординарна подія – побачив світ альманах «Ліричні струни». На його сторінках представлялися твори дванадцяти поетів, які мали різний мистецький вишкіл, сповідували різні манери письма, зверталися до різних тем, але об'єднувало їх щире прагнення внести і свою лепту до скарбнички рідного письменства. Особливої естетичної привабливості виданню надавали вірші Ореста Масикевича та Івана Ковача, а також

деякі поетичні замальовки Миколи Коцара, Корнелія Ірода, Юрія Павліша та ін.

Одна з найбільших заслуг видання полягала в тому, що в ньому дебютував Іван Ковач – один «з найталановитіших представників тієї молодшої генерації письменників, які в наступні роки підняли українську літературу в Румунії на рівень справжнього мистецтва слова в поезії і прозі» (Михайло Михайлюк). Представлена в «Ліричних струнах» добірка віршів Івана Ковача продемонструвала небачені досі в українській поезії Румунії якості: вишуканість мови, оригінальність зображально-виражального арсеналу, різноманітність ритмомелодики тощо. У своїх перших віршах Іван Ковач зосередився на складній гармонії людини і природи, виявляв свою думку в рідкісній метафоричності, мінливості кольорової гами земного світу і всесвіту.

МАГОМЕТАНСКИЙ (АРАБСКИЙ) ВОСТОК В ПОЭМЕ А.С. ПУШКИНА «БАХЧИСАРАЙСКИЙ ФОНТАН»

Арынгазинова Галия

*Евразийский национальный университет им. Л. Н. Гумилёва ,
г. Нур-Султан (Астана), Казахстан
galiya-muslim@mail.ru*

Актуальность темы обусловлена недостаточной изученностью восточной топики и ономастики в романтических произведениях А.С.Пушкина. Между тем исследование библейского и арабского Востока в творчестве поэта позволяет систематизировать коранические мотивы и образы русского романтического ориентализма.

Цель статьи – описать модель коранического текста в наследии А.С.Пушкина. Задачи работы: классификация филологической и знаковой экспликации магометанского (арабского) Востока в поэме «Бахчисарайский фонтан». Такой подход и использование структурного метода и рецептивной эстетики позволяет установить роль коранического текста как источника жанровых тенденций и стилистических исканий в творчестве А.С.Пушкина 20-х гг. и обозначить место пушкинского мусульманского текста в составе русской ориенталистики первой половины XIX века.

GALERIA PORTRATELOR: AU FOST PROFESORII NOȘTRI CU CARE NE MÂNDRIM!

Balázs Katalin

Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, România
balazskaty@yahoo.com

Misirianțu Sanda

Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, România
misiriantusanda@yahoo.com

În intervenția noastră, ne propunem o prezentare a celor care au fost profesori ai Departamentului nostru, slaviști recunoscuți care, prin activitatea lor științifică, au contribuit nu numai la fundamentarea și dezvoltarea slavisticii clujene, ci și la progres lingvistic și cultural la nivel național. Prezentarea noastră va omagia personalitățile celor care au fost acad. Emil Petrovici, prof. dr. docent Ioan Pătruț, conf. dr. Andrei Mișan, conf. dr. Adrian Ghijițchi, prof. dr. Alexa Bán, prof. dr. Ioan-Teodor Stan, prof. dr. Marius-Ilie Oros, lector dr. Otilia Croitoru, lector dr. Vera Drondoe, lector dr. Alla Vințeler, lector dr. Anastasia Ghijițchi.

ФІЛОСОФСЬКИЙ ДИСКУРС МАЛОЇ ПРОЗИ СТЕПАНА ТКАЧУКА

Балла Евеліна

*Ужгородський національний університет, Україна,
Ніредьгазький університет, Угорщина*
evelina.ball76@gmail.com

Творчість Степана Ткачука, українськомовного письменника Румунії, – самобутнє художнє явище. У доробку митця численні поетичні збірки, прозові твори та майстерні художні переклади. Попри широкий тематичний діапазон та жанрово-стильове багатство, творчість С. Ткачука залишається недостатньо вивченою сторінкою національного письменства. Аналіз його літературної спадщини засвідчує увагу автора до суттєвих та вічних філософських проблем, оригінальність їх художнього трактування.

Філософічність є прикметною ознакою прозового письма С.Ткачука. Художня думка автора розгортається насамперед у полі екзистенційного філософування й осмислення таких одвічних питань, як життя/ смерть/

безсмертя, сенс людського буття, покликання людини, вибір, щастя, гармонія тощо. Наскрізною в малій прозі письменника є проблема швидкоплинності людського життя. У цьому контексті окреслюється всебічно трактована прозаїком концепція часу. У цілому ж, розгляд творчого доробку С.Ткачука крізь призму філософського дискурсу дає змогу оприявити найбільш виразні риси його індивідуального авторського стилю.

ВОЕННАЯ ТЕМАТИКА И СВОЕОБРАЗНОСТЬ ЕЁ ПРОЯВЛЕНИЯ В РОМАНЕ В. ГРОССМАНА «ЖИЗНЬ И СУДЬБА»

Барань Адальберт

*Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II, Берегове,
Україна
caroline@kmf.uz.ua*

Роман В. Гроссмана (1905–1964) «Жизнь и судьба» (1960) – огромное по социально-историческому охвату, многообразное художественное полотно о нераздельности бытия и смерти, жизни и свободы, о судьбах отдельной личности и всего человечества. Роман имеет не только художественно-изобразительное, но и своеобразное историческое значение, в нем наряду с литературными образами представлены и многие политические деятели и военачальники, критически анализируется писателем их роль в событиях Второй мировой войны, раскрывается источник безграничной склонности человека к добрым и, казалось бы, невозможным, непостижимым нашему разуму жестоким деяниям. Писатель посмел затронуть и дать ответы в романе на такие неприятые и необычные в его время вопросы, которые связаны с идеологией сверхнасилия тоталитарных систем, сходством между сталинским социализмом и гитлеровским нацизмом, превращением человека в раба режима и возможностью освободиться от гнета тоталитарной власти, с философией антисемитизма в обществе. Он не страшится этих вопросов, не ищет путей отклонения от намеченного идейного направления, не отводит свои глаза от темных сторон действительности, не останавливается там, где его мысль доходит до запретной черты.

Сегодня, живя в XXI веке, вновь и вновь перечитывая роман «Жизнь и судьба», понимаешь, что уже в момент своего написания это произведение обрело вечную жизнь, стало достоянием не только русской культуры, но и мирового искусства.

ПРОБЛЕМИ ЛІНГВОУКРАЇНІСТИКИ В НАУКОВІЙ СПАДЩИНІ ЛАСЛО ДЕЖЕ

Барань Єлизавета

*Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II, м. Берегово,
Україна*

barany.ertzsebet@75mail.com

У доповіді маємо на меті представити здобутки Ласло Деже в галузі української історичної діалектології, вказати їх значення у розвитку україністики загалом. Відомо, що чимало досвідчених українців в Україні ознайомлені з діяльністю Ласло Деже (перелік більшості наукових праць з питань українського мовознавства зібрано в бібліографії угорської мовознавчої славістики¹ та в бібліографічному покажчику «Закарпатський діалект»)².

Ласло Деже вважав, що основним завданням слов'янського мовознавства Угорщини є виявлення, дослідження та видання слов'янських писемних пам'яток, зокрема українських, а саме урбаріальних записів, вкладних записів на церковних книгах та інших.

LIST DEDYKACYJNY JAKUBA WUJKA DO STEFANA BATOREGO Z KOŁOSZWARU – O RETORYCE MÓWIENIA DO WŁADCÓW

Barłowska Maria

*Uniwersytet Śląski w Katowicach, Polska
marbar55@wp.pl*

Referat będzie poświęcony odczytaniu dedykacji Jakuba Wujka poprzedzającej drugie wydanie jego *Postylli katolickiej* z r. 1584, kierowanej do króla Stefana Batorego w czasie, gdy zajmował się na prośbę monarchy jako pierwszy rektor organizacją kolegium jezuickiego w Kołozwarze. Przypisanie zostanie odczytane w kontekście innych listów dedykacyjnych kierowanych przez jezuickiego kaznodzieję do kolejnych władców Rzeczypospolitej. Celem będzie retoryczna analiza tekstu, który zwraca uwagę

¹ Nyomárkay István (szerk.), *Бібліография венгерской языковедческой науки до 1985 г.*, Будапешт, 1990.

² Сабадош–Міголинець–Пискач 2009 = *Закарпатський діалект. Бібліографічний покажчик*, Упор. І. В. Сабадош, О. М. Міголинець, О. Д. Пискач. Ужгород: Говерла, 2009.

szczególnym, niewolnym od erystyki ukształtowaniem argumentacji, uwikłanej w polemikę z „innowiercami”. W tle pozostaje programowe działanie jezuitów wymierzone przeciw inicjatorom i autorowi popularnej postylli protestanckiej, Grzegorzowi z Żarnowca.

ИССЛЕДОВАНИЯ В ОБЛАСТИ ФОНЕТИКИ В КЛУЖСКОЙ РУСИСТИКЕ

Барталиш Юдит

Клужский университет им. Бабеша-Бойаи, Румыния
judban@yahoo.com

Настоящий доклад представляет главные направления в области фонетики русского языка в клужской русистике, подчёркивая существенный вклад наших специалистов в повышение престижа румынской русистики. Ценные работы, посвященные проблемам фонетики русского языка, выдающихся членов нашей кафедры А. Бана, И.Т. Стана, П. Кирилова и В. Дронное представляют собой значительную страницу истории клужской славистики.

ЯССЫ КАК ТЕКСТ. К ПОСТАНОВКЕ ВОПРОСА

Беженару Людмила

Ясский университет им. «Ал.И. Куза», Румыния
ludbejenaru@gmail.com

Город Яссы на протяжении шести веков создает текст о себе самом: Яссы можно услышать, можно увидеть, можно прочесть. Как текст в произведениях писателей, ученых, краеведов; в архитектуре, топонимике и, как текст на карте исторической памяти и в коллективной ментальности. Примерно со второй половины XVI века Яссы становятся столицей Молдавского княжества, одного из важнейших государств Восточной Европы. С одной стороны центральное, с другой – крайнее по отношению к западной Европе географическое положение города привело еще в позднем Средневековье к появлению характеристик Яссы как города «магического», таинственного, самого романтического города Румынии. Города «распятого» на алтаре Великой Румынии. Города интереснейших культурных «мифов»: «город семи холмов» (orașul celor șapte coline), «город распятый» (oraș sacrificat), «город – музей» (oraș – muzeu), «город-истории (народа)» (Iașiul vechilor zidiri „Iașul e o mare istorie

a poporului roman) и «город – храм» (biserica bisericilor), «город великих любовей» (Iașul marilor iubiri), город с запахом липы (orașul cu miros de tei) и «сладостный город-торг» (dulcele târg al Ieșilor).

Яссы – это модель геопоэтического мира, которая убедительно доказывает, что география, пространство, литература, ментальность, религия, история и слово связаны воедино в реальную культурологическую проблематику.

Целью нашего исследования является рассмотрение **ясского локального городского текста** с точки зрения его семиотической сферы в его становлении с времен торго до приобретения современной геопоэтической идентичности. Под текстом Ясс можно понимать, вслед за Ю. М. Лотманом, и семиотику имени, рассматривая историю названия города и всевозможные варианты трактовок; и семиотику пространства, описывая городские архитектурные и садово-парковые реалии, несущие огромное количество информации, в том числе и мифологической; и семиотику времени.

С точки зрения ясского текста нам представляется не менее важным и другой путь – рассмотрение семиотики текстов города: искусственно созданного текста городом о себе самом, текста о городе глазами иногородних и поэтического текста о городе (в частности произведений XIX-XX – начала XXI века.).

«КАЗАХСТАН: ТЕРРИТОРИЯ ГАРМОНИИ И МЕЖКУЛЬТУРНАЯ КОММУНИКАЦИЯ»

Бердагулова Сагинтай

*Библиотека Первого Президента Республики Казахстана,
г. Нур-Султан (Астана), Казахстан
berdagulova@mail.ru*

Феномен межкультурного согласия в Казахстане, его истоки, причины и механизмы вызывают научный и практический интерес. Казахстан – многонациональная страна в Центральной Азии, где языком межкультурного общения является русский.

С середины XX века, вместе с освоением целины, т.е. распахкой залежных земель северного и центрального регионов Казахстана, начинается распространение русского языка. За прошедшие годы проделана колоссальная работа. Казахстан оказался одной из немногих постсоветских стран, где не было межнациональных и межрелигиозных войн или конфликтов. Напротив, здесь была выстроена уникальная, казахстанская модель общественного согласия и общенационального

единства. Благодаря межкультурной гармонии Казахстан, как страна миротворец, стал диалоговой площадкой для решения многих международных конфликтов. В Казахстане государственным языком является казахский язык, но за русским законодательно закреплён статус языка межнационального общения. При этом важнейшую роль в Казахстане играет реальное, а не декларируемое двуязычие. Одним из практических воплощений межкультурной гармонии является просветительская деятельность Библиотеки Первого Президента Республики Казахстан.

UNITĂȚI FRAZEOLOGICE CU CONȚINUT NAȚIONAL-CULTURAL ÎN LIMBILE UCRAINEANĂ ȘI ROMÂNĂ

Bivolaru Aliona

Universitatea din București, România

a_bivolaru@yahoo.com

Articolul prezintă studiul comparativ al unui corpus de unități frazeologice cu conținut național-cultural în limbile ucraineană și română rezultat în baza analizei contrastive. Un astfel de studiu frazeologic este deosebit de relevant astăzi, când se acordă din ce în ce mai multă atenție condiționalității culturale a unităților lingvistice, precum și asocierii etnice a acestora cu conceptele unei anumite culturi naționale. Frazeologismele reflectă unicitatea națională și specificitatea culturii prin prisma limbajului, așa cum ele apar în baza ideii figurative despre realitatea care reflectă experiența empirică, istorică și spirituală a unei anumite comunități lingvistice. Interesul pentru studiul lingvistic al unităților frazeologice ucrainene și românești se regăsește și în ceea ce privește stabilirea identității și caracteristicilor naționale ale acestor două popoare vecine.

ASPECTE STRUCTURALE ȘI IDEATICE ÎN ROMANUL LUI IURI TRIFONOV „BĂTRÂNUL”

Boboc Marta-Teodora

Universitatea din București, România

teodora.boboc@lts.unibuc.ro

Caracterizată de o profundă nuanțare psihologică, de apelul la problematica ideologico-filosofică a perioadei evocate, precum și de neostoita căutare a răspunsurilor la întrebările etern valabile, proza lui Iuri Trifonov, în

cele două ipostaze ale sale – proză urbană ori proză istorică – înfățișează într-o manieră cât se poate de veridică și, pe alocuri, chiar cutremurătoare, întreaga complexitate a naturii umane în dezvoltarea ei diacronică. Protagonistii operelor literare ce aparțin acestei proze sunt, de cele mai multe ori, cetățeni împovărați de viața lor cotidiană, care se confruntă cu diverse probleme de ordin moral ori social. De asemenea, semnificativă este ideea singurătății individului chiar în mijlocul colectivității în care trăiește. Recurgând atât la monologul interior, cât și la tehnica detaliului semnificativ, Iuri Trifonov dezvăluie adevărata esență a personajelor sale, evidențiind nu numai unele tare ale lor (așa cum sunt incapacitatea de a rezista circumstanțelor și de a-și apăra opinia), ci și regretele tardive, ce îmbracă forma unui acut bilanț existențial.

OLGA TOKARCZUK, *RĂTĂCITORII*: REFLECȚII DESPRE „ROMANUL-CONSTELAȚIE”

Bruciu-Cozleanu Andra

Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, România
andrabruciu@yahoo.com

Rătăcitorii este romanul-explozie, romanul-constelație al prozei poloneze contemporane ce pune în lumină două elemente emblematice ale narațiunii: călătoria și trupul. Călătoria, ca formă de căutare a sensului vieții și trupul, ca vehicul fragil care înlesnește această aventură a cunoașterii sunt analizate cu o finețe specifică, rezolutivă. Studiul de față urmărește felul în care, pe parcursul lecturii, se activează fel și fel de întâmplări, reminiscențe din călătoriile autoarei, dar și experiențe indirecte, atipice, toate piese într-un puzzle ce stârnește un festin de lectură. De asemenea, interesantă este strategia narativă a scriitoarei. Eul narativ este la început foarte puternic, dar se diluează pe parcurs. Olga Tokarczuk este un autor valoros ce își conturează o voce personală, cu rădăcini în marea literatură și sensibilitate central-europeană.

ЛИНГВИСТИЧЕСКИЙ ПОРТРЕТ ДЕСЯТИЛЕТИЯ («СЛОВА ГОДА» В РОССИИ 2007-2018)

Буданова Тамара

Университет г. Турку, Финляндия
tambud@utu.fi

Начиная с 2007 года в России проходят выборы «слова года» – слова или выражения, наиболее ярко отразившие отличительные особенности уходящего года. В течение года участники тематических групп в

фейсбуке предлагают свои варианты, а Экспертный совет, в который входят известные писатели, филологи, лингвисты, журналисты, культурологи, философы, определяют победителей в нескольких номинациях.

В докладе подводятся вербальные и концептуальные итоги прошедшему десятилетию. Список слов-лауреатов не только отражает исторический смысл времени, но и позволяет наблюдать языковую динамику. Объектом исследования являются некоторые тенденции развития современного русского языка в области словообразования, адаптации заимствованной лексики, семантической деривации.

NOMOS MAŁYCH OJCZYŹN W ROMANTYCZNEJ KONCEPCJI TOŻSAMOŚCI NARODOWEJ

Woźniewska-Działak Magdalena

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Polska
lenaw1@wp.pl

Romantycy zdefiniowali naród jako wspólnotę, „która w toku swych dziejów wypracowała własne treści pamięci, odrębne tradycje polityczne i społeczne oraz specyficzne formy kultury.” W literaturze okresu romantyzmu znajdziemy szereg potwierdzeń takiego ujęcia narodu. Za reprezentatywne należy uznać obszerne fragmenty twórczości Adama Mickiewicza, Maurycego Mochnackiego, poetów krajowych oraz filozofów narodowych. Polskie uniwersum symboliczne, z biegiem lat coraz intensywniej organizujące zbiorową wyobraźnię od początku miało bardzo rozległy horyzont, gdyż na wiele sposobów wiązane było ze światem małych ojczyzn – ich lokalnym pejzażem, domem, kościołem, obyczajem, obrzędem.

W swym wystąpieniu chciałabym zrekonstruować, w oparciu o wybraną twórczość Mickiewicza i innych pisarzy tamtego okresu, romantyczną koncepcję tożsamości narodowej oraz fundamentalny wymiar jej zakorzenienia w świecie wartości mniejszych, regionalnych wspólnot. Chciałabym uzasadnić dlaczego miłość do ojczyzny była postawą wywiedzioną w pierwszej kolejności z uczuć skierowanych w stronę rodzimego świata (domu) oraz rządzącego nim nomosu.

W dalszej części wystąpienia wskażę, że dialektykę pomiędzy tym co lokalne, regionalne a narodowe rozpoznano w epoce romantyzmu jako podstawę tworzenia się kultury ogólnoludzkiej. Rozpoznanie to postrzegam jako bardzo istotne i potwierdzające wyjątkowość intelektualnego dorobku myślicieli -poetów tamtej epoki.

„ANTICHITĂȚI SLAVE” ACTUALE: PE MARGINEA TRADUCERII UNUI TEXT HAGIOGRAFIC DESPRE FEODOSIA MOROZOVA

Vraciu Marina

Universitatea „Al.I. Cuza” din Iași, România

marina.vraciu@gmail.com

LATINITAS – SZCZEGÓLNE DZIEDZICTWO LITERATUR SŁOWIAŃSKICH

Gaj Beata

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Polska

b.gaj@uksw.edu.pl

Wystąpienie dotyczy przenikania się wpływów literatury łacińskiej i słowiańskich literatur rodzimych na przykładzie przede wszystkim Polski i Rumunii. Latinitas omówiona zostanie w kontekście nowych idei i kształtowania stylu nowych literatur oraz jako miejsce wspólne (locus communis) ponadnarodowej kultury łacińskiej, opartej na podobnej retoryce. Wykorzystano przykłady przede wszystkim z dawnej literatury łacińskiej Śląska, gdzie w gimnazjach humanistycznych uczyli się w XVII wieku także obywatela dawnej Transylwanii.

„NAIWNOŚĆ” JAKO WARTOŚCIOWA ESTETYCZNIE JAKOŚĆ W BOLESŁAWA LEŚMIANA „URSZULI KOCHANOWSKIEJ”

Garlej Beata

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Polska

b.garlej@uksw.edu.pl

Przedmiotem swojego referatu chciałabym uczynić jakość estetycznie wartościową „naiwności”. Punktem wyjścia byłoby odniesienie się do refleksji filozofa, który wśród z gronem innych, wybitnych badaczy sztuki, uczynił ją przedmiotem swego namysłu, pierwotnie wychodząc od dobywania jej właściwości wskutek analizowania dzieł malarskich. Poglądy Romana Witolda Ingardena, bo o nim mowa, a także tych, którzy uczestniczyli niegdyś w posiedzeniach Sekcji Estetyki Polskiego Towarzystwa Filozoficznego i przyczynili się do wypracowania istotnych, kwalifikacyjnych określeń tej jakości, stanowiłyby metodologiczny punkt oparcia dla rozważań w referacie prezentowanych. A byłyby one próbą fenomenologicznego wyjaśnienia tej jakości literacko „egzystującej”, próbą przeprowadzaną na konkretnym

materiale z zakresu liryki – utworze *Urszula Kochanowska* Bolesława Leśmiana. Celem referatu nie jest zatem wypracowanie, zanurzonej w historycznoliterackich ustaleniach na temat niniejszego wiersza, kolejnej jego interpretacji, lecz wyświetlenie jakości estetycznej wyrastającej z literackiej materii; sprawdzenie, czy efekty niegdysiejszych przemysłów wyłuszczonych przez Ingardena w trakcie krakowskich posiedzeń, służą w tym konkretnym wypadku praktycznym, analityczno-interpretacyjnym zabiegom badawczym; finalnie – czy pozwalają na wypracowanie tzw. interpretacji fenomenologicznej utworu, odsądzającej się od literatury przedmiotu dotąd *Urszuli Kochanowskiej* poświęconej.

MOTYWY CHRZEŚCIJAŃSKIE W TWÓRCZOŚCI JULII WOZNIESIENSKIEJ

Gać Agata

Uniwersytet Warszawski, Polska
agata.gac2@uw.edu.pl

Julia Nikolajewna Wozniesienska zapisała się na kartach historii jako poetka, pisarka i aktywistka walcząca o głos kobiet w sowieckiej rzeczywistości. Jej praca społeczna i literacka, zorientowanie na kwestie tożsamości kobiecej w ZSRR, poświęcenie ideom prawdy w kontekście wartości chrześcijańskich sprawiły, że stała się jedną z najbardziej znanych badawczych feministek lat '80. Motywy chrześcijańskie w wybranych utworach pisarki, stanowią pole do literaturoznawczych analiz i rozważań.

ZE WSPOMNIENIŃ POLAKÓW ZAANGAŻOWANYCH W ROSYJSKI RUCH NARODNICKI

Grącka Monika

Uniwersytet Warszawski, Polska
mjgracka@uw.edu.pl

Rolą Rosji, w przekonaniu narodników lat siedemdziesiątych XIX wieku, było zapoczątkowanie na świecie społecznych przemian gwarantujących sprawiedliwość, równość, braterstwo i ludzką godność. Narodnickie hasło „wszystko dla ludu i poprzez lud” zwolennicy ruchu realizowali na wiele sposobów, formułując przy tym bardzo różne programy społeczno-polityczne, od liberalno-demokratycznych aż po skrajnie radykalne. Ich wolnościowy charakter porywał i skłaniał do działania również Polaków, dla których rosyjski ruch narodnicki stwarzał nadzieję na wyzwolenie spod jarzma caratu.

Przedmiotem wystąpienia będzie analiza wspomnień polskich narodników zaangażowanych w rosyjski ruch narodnicki, w celu ukazania rozmaitych motywów, jakimi kierowali się ówcześni działacze.

ДИНАМИКА ВИРТУАЛИЗАЦИИ МИФА В УКРАИНСКОЙ И РУССКОЙ ПРОЗЕ НАЧАЛА ХХІ ВЕКА

Гурдуз Андрей

*Николаевский национальный университет
имени В.А.Сухомлинского, Украина
gur dai@ukr.net*

Прослежены характер и эволюция виртуализации как нового типа трансформации легендарно-мифологической структуры в новейшей литературе, приобретающего популярность во II половине XX в. с распространением компьютерной (виртуальной) реальности. Природа последней идеально соответствует сущности мифа о Лабиринте Минотавра, что в сочетании с феноменальной популярностью образа человекобыка в современном искусстве как одинокой личности – раба и хозяина персонального лабиринта – в иллюзии свободы обеспечивает доминирование корпуса интерпретаций образа Минотавра над другими метатекстами мифологических структур. На материале романов Г. Л. Олди и В. Пелевина впервые исследовано перспективное для изучения развёртывание виртуализации в украинской и русской минотавриане ХХІ в. с учётом опыта англоязычной литературы. Показана фетишизация личностью киберпространства и воссоздание на его основе условной реальности с признаками культа. Доказана органичность этого видоизменения минотаврианы тенденциям переосмысления ряда других мифологических образов ХХІ в.

СИСТЕМНА ОРГАНІЗАЦІЯ ОБРАЗНИХ ДЕРИВАТИВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК РЕЗУЛЬТАТ РЕАЛІЗАЦІЇ ОБРАЗНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СУБСТАНТИВА-МОТИВАТОРА

Гуцуляк Тетяна

*Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, Україна
t.gutsuliak@gmail.com*

Дослідження мотиваційно-словотвірного потенціалу субстантивів-мотиваторів у контексті творення дериватів з образним змістом належить до актуальних і нових проблем сучасної лінгвістики. Образні мотиваційні

відношення реалізують значний семантичний потенціал у дериваційних процесах. Це зумовлює формування довкола мотиватора значної кількості похідних одиниць, систематизування яких виявляє ознаки словотвірних парадигм.

Аналіз образних парадигматичних утворень засвідчує вплив наступних чинників на їх формування. Передусім вибір мотиватора та його дериваційний потенціал підпорядковані процесам метафоричного та подекуди й метонімічного моделювання асоціативно-образних уявлень про елемент дійсності. Також значний вплив на появу повних (тризонних і чотиризонних) та неповних парадигм, представлених морфологічними й морфолого-синтаксичним дериватами ад'єктивної, субстантивної, дієслівної та адвербіальної зон, має „культурна опрацьованість” мотиватора та її важливість для вияву лексико-семантичних особливостей мовної картини світу українців.

ПОЛЕМІКА ПРО ЗМІНУ АБЕТКИ РУМУНСЬКОЇ МОВИ НА ТЛІ ПОДІБНИХ ЯВИЩ У СЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВАХ XIX СТОЛІТТЯ

Дворник Камил

Варшавський університет, Польща

kamil.dwornik@uw.edu.pl

В кінці XVIII – початку XIX ст. члени Трансільванської школи, румунська національна інтелігенція, виступили за кодифікування літературної мови. Однією із цілей реформи було підкреслення культурного споріднення з іншими романськими націями та вилучення чужих, у тому числі слов'янських, впливів. Й. Будаї-Деляну, С. Міку-Кляйн, Г. Шинкай почали дискусію про скасування кириличної азбуки та введення нової латинської абетки. Реформа писемності вписувався у дебати (азбучні війни), що відбувалися у XIX ст. між кодифікаторами слов'янських мов у Габсбурзькій монархії (між іншим українцями й словенцями). Ціллю статті є порівняльний аналіз культурних аргументів прихильників і противників латинізації письма румунської й слов'янських мов.

PRZYMIOTNIKOWE WYKŁADNIKI ODPOWIEDZIALNOŚCI ZA SŁOWO W JĘZYKU POLSKIM. REKONESANS SEMANTYCZNO- SKŁADNIOWY

Doboszyńska-Markiewicz Katarzyna

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Polska

k.doboszynska@uksw.edu.pl

Tematem wystąpienia będą przymiotniki metapredykatywne (termin za: Danielewiczowa 2012) jako jednostki, które nie oznaczają cech, lecz wskazują na obecność osoby mówiącej i jej językowe wybory. Chodzi tu o wyrażenia w rodzaju *istny chlew*, *prawdziwe święto*, *czysty przypadek*, *swoisty sukces*, *typowy egoista*, *rzekomy dobroczyńca*, *domniemany sprawca*. Mimo że odmieniają się one przez przypadki, liczby i rodzaje, a składniowo towarzyszą rzeczownikom, nie posiadają istotnych cech formalnych „zwykłych” przymiotników: predykatywności, stopniowalności, możliwości negacji czy tworzenia szeregów przydawek.

Także ich semantyka wskazuje na przynależność do nieprzedmiotowego („meta”) poziomu języka i może być dobrą ilustracją mechanizmów osłabiania (rzadziej wzmacniania) Frege’owskiej asercji, a więc zmniejszania odpowiedzialności za słowo. Najważniejsze z owych mechanizmów to mówienie przez porównanie na zasadzie ‘X nie jest Y, jest tylko do niego podobny’ (*istny chlew*) oraz cytacyjność ‘to nie ja mówię, to mówi ktoś inny’ (*rzekomy dobroczyńca*). Omawiane przymiotniki są wysyłanym przez mówiącego sygnałem świadomego wyboru danego predykatu (rzeczownika), którego nie decyduje się on jednak użyć w wypowiedzeniu po prostu – bez językowych o(d)gródek (*linguistic hedges*).

ЗНАКОВАЯ ЭКСПЛИКАЦИЯ ХРОНОТОПА В ЛИРИЧЕСКОМ ЦИКЛЕ И. БРОДСКОГО «ЧАСТЬ РЕЧИ»

Жиенбай Айтолкын

Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилёва,
г. Астана, Казахстан
aitolkyn04@mail.ru

Актуальность темы доклада обусловлена возможностью синтеза бахтинской концепции хронотопа с лирико-философской концепцией Бродского. Цель работы заключается в выработке алгоритма анализа хронотопа.

Выработаны четыре этапа анализа: 1) в аспекте бахтинского определения художественной зримости времени; 2) установление связи между мирообразованием и мироощущением лирического героя; 3) исследование пространства как вещи и времени – как мысли о вещи (литературная иллюстрация бахтинской мысли о связи пространства и времени, их неразрывности); 4) поэтическая онтология вещи и ее символика.

Выявление роли геометрических символов (угла, квадрата, треугольника), литературной топонимики («чужих столиц», безымянных столиц) и т.д. делает возможным изучение хронотопа как мирообразующего начала и мироощущения автора, т.е. миро-воззренческой категории в ее знаково-содержательном значении и художественной функции.

ODZYSKIWANIE PRZESZŁOŚCI W KRAJACH POSTKOMUNISTYCZNYCH NA PODSTAWIE UKRAIŃSKIEJ PROZY WSPÓŁCZESNEJ

Zambrzycka Marta

Uniwersytet Warszawski, Warszawa, Polska
m.e.zambrzycka@uw.edu.pl

Tematem referatu są narracje pamięci w krajach postkomunistycznych na wybranych przykładach ukraińskiej prozy. Przeanalizuję utwory Oksany Zabuzko, Wołodymyra Łysa, Wasyla Szklara, Marii Matios, odnajdując w nich tematy przemilczane w czasach radzieckich (terror i Wielki Głód, działalność UPA, walka o niepodległość UNR, powojenna komunistyczna rzeczywistość) Wymienieni autorzy nie tylko rekonstruują pamięć o faktach wykreślanych w czasach radzieckich z oficjalnego dyskursu, lecz również dokonują prób redefinicji ukraińskiej tożsamości w warunkach postkomunistycznych.

DRAMATURGIA KŁAMSTWA Z PERSPEKTYWY JĘZYKA. ANALIZA ELEMENTÓW STRUKTURY SEMANTYCZNEJ WYBRANYCH LEKSEMÓW

Zaucha Joanna

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Polska
j.zaucha@uksw.edu.pl

Przyglądając się treści jednostek języka opisujących kłamstwo i oszustwo, można zauważyć, że klasyczne ujęcie ról semantycznych nie oddaje natury relacji między osobami wskazywanymi przez wyrażenia argumentowe poszczególnych jednostek. Opis interakcji między uczestnikami dyskursu dokonywany za pomocą wykładników leksykalnych wymaga precyzyjniejszych rozróżnień. Po pierwsze przy znakomitej większości czasowników mamy do czynienia z inicjatorem fałszu, tj. kimś, z czyjej inicjatywy fałsz dostaje się w obieg komunikacyjny. Nie zawsze jest nim mówiący, np. przy

czasownikach z grupy udawania inicjator fałszu, nie formułuje fałszywej wypowiedzi. Robi to ten, wobec kogo inicjator fałszu działa z zamiarem wprowadzenia w błąd. Osobę tę można, nieco na wyrost w wielu wypadkach, nazwać pokrzywdzonym. Określenie to rezerwujemy dla osób, które są narażone na pozostawanie w błędzie ze względu na treść wypowiedzi inicjatora fałszu bądź ze względu na jego działanie niemowne. W innym sensie ofiarą inicjatora fałszu jest autor wypaczonej, przekręconej lub przeinaczonej wypowiedzi lub też – ktoś, kto staje się obiektem oczerniania czy pomówienia. W tych wypadkach określenie pokrzywdzony wskazuje na (potencjalnych) odbiorców inicjatora fałszu. Dodajmy, że nie zawsze są to pojedyncze osoby. Niektóre sytuacje fałszu przewidują szerszy krąg słuchaczy lub świadków. Do nich należą bez wątpienia sytuacje zafałszowania czegoś, sfalszowania, sfabrykowania np. dowodów i in. Mamy więc: inicjatora fałszu i pokrzywdzonego, a także ofiary fałszu – które nie muszą być bezpośrednimi uczestnikami dyskursu z nieprawdziwą wypowiedzią.

W swoim referacie skupię się na analizie działania i wiedzy poszczególnych uczestników aktu kłamstwa i oszustwa. Obserwacje lingwistyczne odniosę do malarskiego przedstawienia tej sytuacji w słynnym obrazie Caravaggia.

МНИМОЕ ПРАСЛАВЯНСКОЕ *STARATI SE

Золтан Андраш

Будапештский университет им. Лоранда Этвеша, Венгрия
zoltan.andras@btk.elte.hu

В этимологической литературе русский глагол *стараться* ‘делать что-л. с усердием, прилежанием’, ‘прилагать усилия, чтобы сделать, осуществить что-л., добиться чего-л.’, (устар. и прост.) ‘проявлять заботу, попечение о ком-, чем-л.’, наряду с аналогичными глаголами в других славянских языках (блр. *старацца*, укр. *старатися*, чеш. *starat se*, польск. *starać się*, болг. *старая се*), обычно рассматривается как континуант формы **starati se*, якобы существовавшей уже в праславянском. При этом упускается из виду, что данный глагол целиком отсутствует в старославянском, нет его и в среднеболгарском и древнесербском, глагол *старая се* нехарактерен для болгарских народных говоров. Больше того, *стараться* и в самом русском языке отмечается только со второй половины XVII в. в переводных документах Посольского приказа, где, как известно, большей частью работали выходцы из Польско-Литовского государства; вдобавок *стараться* и производные нехарактерны также для русских народных говоров. В староукраинском языке первые случаи

употребления глагола *stapamisa* относятся к первой половине XVI в. (1532 г.). В XVI в. слово *starać się* широко употреблялось и в польском языке. Самые ранние фиксации соответствующего глагола относятся, однако, к древнечешскому языку (XV в.), где наряду с возвратным *starati se*, засвидетельствован и переходный глагол *starati* ‘беспокоить, донимать’.

DESTINUL ROMÂNESC AL ECHIPAJULUI DE PE CRUCIȘĂTORUL „POTEMKIN”

Ivanov Leonte

Universitatea „Al.I. Cuza” din Iași, România

leonteivanov@yahoo.ro

Pe baza unor cercetări de arhivă, autorul prezentei comunicări încearcă să afle ceea ce s-a petrecut cu echipajul crucișătorului „Potemkin” după acostarea navei în portul Constanța.

НАБОВСКИЕ СЛЕДЫ В ТВОРЧЕСТВЕ В. ПЕЛЕВИНА

Калафатич Жужанна

Будапештский экономический университет, Венгрия

kalafatics@gmail.com

Общезвестно, что Набоков считается предтечей постмодернизма. Его произведения оказали несомненное воздействие на творчество многих современных русских писателей. В моем докладе уделяется внимание интертекстуальным связям набоковского творчества с романами, интеллектуальными поп-бестселлерами Виктора Пелевина. Я обращаюсь к выявлению в пелевинской прозе набоковских приемов и раскрытию претекстов, цитат и реминисценций. В романах Пелевина демонстрируется игровой подход к тексту, который проявляется в том числе в использовании приемов мистификации, вовлечении читателя в творческую игру, применении различных повествовательных масок. В докладе подробно исследуется набоковский интертекст в романе *Священная книга оборотня*. Как показывает анализ прямых и скрытых отсылок, в произведении наиболее существенными оказываются переключки с *Лолитой*.

CRIZE ALE DIVERSITĂȚII LINGVISTICE: REFLECȚII ASUPRA DISPARIȚIEI LIMBILOR

Chira Dorin-Ioan

Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, România
d_chira@msn.com

Multe dintre limbile lumii sunt astăzi amenințate de dispariție din cauză că sunt folosite doar de generațiile vechi de vorbitori, fără a mai fi transmise descendenților. O ruptură între generații este, așadar, evidentă. Limbi amenințate cu dispariția sunt și cele cu un număr redus de vorbitori, chiar dacă numărul celor din noua generație de vorbitori nu este în scădere. Mai mult, unele limbi nu vor mai fi folosite, vor muri, deoarece cei din prima sau a doua generație de vorbitori au decedat și nu au urmași; o altă cauză reală ce duce la dispariția unei limbi este trecerea de la folosirea acesteia, ca unic mediu de comunicare, la folosirea altei limbi. Întrebările pe care le putem pune sunt numeroase. De ce dispar limbile? Contează acest fenomen? Putem evita aceste tragedii? Acestea sunt câteva dintre problemele pe care le abordez în prezenta lucrare.

CONSECVENȚE, INCONSECVEȚE ȘI SUBSECVENȚE ÎN TĂLMĂCIRILE LUI TEODOR CORBEA. GRUPUL CONSONANTIC SLAV [SV]

Chircu Adrian

Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, România
adichircu@hotmail.com

În studiul nostru, ne propunem să urmărim modul în care Teodor Corbea, unul dintre reprezentanții de seamă ai umanismului românesc, redă grupul consonantic slav [sv], în tâlcuirile sale din dicționarul cu titlul ***Dictiones latinae cum valachica interpretatione***. Numărul mare de ocurențe, dar și oscilațiile în întrebuințarea acestuia au determinat o asemenea analiză, ce ilustrează o ipostază a asocierii consonantice [sv] din limbile slave și acomodarea ulterioară din limba română.

Demersul ales este unul punctual și analitic *à la fois*, permițând interpretarea unor fapte de limbă specifice perioadei vechi a scrisului românesc, când limba română cunoștea transformări ori inovații dintre cele mai felurite, îndreptându-se înspre o normalizare din ce în ce mai evidentă.

РЕПРЕСОВАНИЙ ФОЛЬКЛОР: УКРАЇНЬСЬКА НАРОДНА САТИРА В РОЗСЕКРЕЧЕНИХ РАДЯНСЬКИХ АРХІВАХ

Крамар Ростислав

Варшавський університет, Польща

rostyslav.kramar@uw.edu.pl

Протягом 1920-1980-х років в Україні набула широкого поширення фольклорна сатира, яка висміювала радянський устрій, планову економіку та «вождів» СРСР. Репресивний апарат комуністичної держави жорстоко переслідував виконавців антирежимної усної народної творчості, а фольклорні твори вважав «антирадянською пропагандою». Матеріали зібрані краєзнавцями та фольклористами у 1920-х – на поч. 1930-х років, які відображали ставлення широких мас українського народу до комуністичної дійсності опинилися в закритих архівних спецфондах, де зберігалися до останніх років існування СРСР. Водночас, вже в ранній період сталінізму, фольклорна сатира стала об'єктом зацікавлення радянських спецслужб. Функціонери НКВС, МДБ, а згодом КДБ реєстрували політичні анекдоти та сатиричні пісні як відображення настроїв населення. Така усна словесність нерідко була причиною політичних репресій, спрямованих проти носіїв фольклору. Розсекречені у 2015 р. колишні архіви КДБ в Україні є цінним джерелом інформації про жанрову і тематичну різноманітність, а також поширеність українського політичного фольклору в ХХ ст.

ПАРАДОКСИ ДОЛІ ПИСЬМЕННИЦІ УЛЯНИ КРАВЧЕНКО (1860-1947) У СВІТЛІ ПОЛЬСЬКО- УКРАЇНСЬКИХ ВІДНОСИН ХІХ-ХХ СТ.

Крамар Руслана

Варшавський університет, Польща

r.kramar@uw.edu.pl

На біографію і творчий доробок педагога, діячки жіночих організацій та класика української літератури Уляни Кравченко (Юлії Шнайдер) значний вплив мали непрості польсько-українські відносини кінця ХІХ-початку ХХ ст. Формування національної ідентичності та світоглядне становлення письменниці відбувалося в період посилення польського та українського національних рухів у Галичині, де вона народилася й провела усе своє життя. В автобіографічній прозі, поезії та епістолярній спадщині Уляни Кравченко знайшли своє відображення

драматичні епізоди польсько-українських взаємин, що безпосередньо вплинули на її особисте життя. Уже будучи відомою в Галичині українською поеткою Уляна Кравченко вийшла заміж за польського шляхтича Яна Нементовського, який не поділяв поглядів дружини й не підтримував її творчої діяльності.

У польсько-українській сім'ї Нементовських народилося троє дітей, які обрали різну національну ідентичність – українську та польську. Син Уляни Кравченко Єжи Нементовський (1889-1918), поет і художник, був польським патріотом. Він загинув під час польсько-української війни 1918 року від пострілу зробленого українським солдатом. Ця трагічна подія наклала глибокий відбиток на пізню творчість його матері-письменниці. Питання впливу складних українсько-польських відносин на життя і літературний доробок Уляни Кравченко дотепер не стало предметом поглибленої рефлексії дослідників її біографії.

**ДРАМА «ЧУЖОГО ХЛЕБА» ИЛИ КОМЕДИЯ? К ПРОБЛЕМЕ
ЖАНРОВОЙ СПЕЦИФИКИ ПЬЕС И.С. ТУРГЕНЕВА
«БЕЗДЕНЕЖЬЕ» И «НАХЛЕБНИК»**

Куандыкова Жанар

Евразийский национальный университет

им. Л.Н. Гумилёва, Астана, Казахстан

kuandykova-2011@mail.ru

Актуальность темы доклада заключается в обосновании пьес И.С. Тургенева, традиционно характеризующихся в жанре драмы «чужого хлеба», как комедий. Такой подход позволяет объединить пьесы писателя на основе дихотомии *искушения / соблазна*.

Цель работы состоит в установлении связи между жанром комедии и трактовкой «маленького человека», в частности такого аспекта, как его соглашательство. Применение дискурсного анализа, акцентирующего внимание к тексту в синтезе его референтной, креативной и рецептивной компетенций, позволило решить вопрос о жанровой принадлежности пьес Тургенева. Вместе с тем мастерство сатирического бытописания И.С. Тургенева способствует уточнению тезиса о связи писателя с натуральной школой: автор уже в пьесах преодолел узкие литературные границы.

Для уточнения жанровой природы комедий «Безденежье» и «Нахлебник» анализируются поэтика шутовства, жестокосердия, своеобразие психологической трактовки добра и зла.

ONIMICZNY OBRAZ POLAKÓW, UTRWALONY W NAZWACH ORGANIZACJI POLONIJNYCH

Kulakowska Małgorzata
Uniwersytet Rzeszowski, Polska
goskarzeszow@xl.wp.pl

Nazwy organizacji polonijnych są tworzone na użytek społeczności, której przedstawiciele gromadzą się wokół określonego celu, najczęściej jest to kultywowanie polskich tradycji. Onimy należą do grupy nazw, która nosi nazwę socjoideonimów i jest wyodrębniona z szerszej kategorii onimicznej – chrematonimii społecznościowej na podstawie wspólnych cech nazywanych obiektów, takich jak: charakter społecznościowy, niedochodowość oraz funkcjonowanie w sferze publicznej.

Nazwy własne pojawiają się wówczas, gdy jakiś obiekt (w tym przypadku grupa ludzi) stanowi istotną w danym miejscu i czasie wartość dla człowieka. Taką wartością dla Polaków poza granicami kraju i przedstawicieli Polonii są z całą pewnością wspólnoty, w których działają. Nazwy są niejako ich wizytówkami, pojawiają się jako element identyfikujący grupy osób zaangażowanych w działalność na rzecz wspólnoty. Tak rozumiane nazwy organizacji polonijnych skłaniają do zastanowienia się, jakie elementy swojego wizerunku ich członkowie chcą uwypuklić, co jest najważniejszą dla nich cechą ich stowarzyszeń.

Celem wystąpienia będzie próba analizy semantyczno-składniowej nazw organizacji polonijnych oraz ustalenia czy w nazwach tych pojawiają się odniesienia do językowego obrazu Polaków. Analiza zebranych nazw pozwala zauważyć pewną grupę onimów, w których pojawiają się nazwy wartości takie jak: *zgoda, wierność* itp. Są to nazwy wartości, które są istotne dla kreatorów nazw i można uznać, że są niejako wzorcami do naśladowania dla członków organizacji. Rolę wzorców odgrywają też patrocima (nazwy patronów), które wskazują pewne wzorce osobowe.

НЮРНБЕРГСКИЙ ПРОЦЕСС – КОЛЫБЕЛЬ СИНХРОННОГО ПЕРЕВОДА

Лебович Виктория
Будапештский университет им. Л. Этвеша, Венгрия
leboviki@gmail.com

В Нюрнберге судили главных военных преступников. Судебные заседания Международного военного трибунала проходили с 20 ноября 1945 по 1 октября 1946 года в «Зале 600» нюрнбергского Дворца

юстиции. Считается, что за это время было произнесено более шести миллионов слов... Записи судебных заседаний на английском, немецком, французском и русском языках были опубликованы в 42-х томах. Было использовано 200 тонн бумаги, 27000 метров пленки для записи звука, было сделано 7000 фотоснимков.

Оборудование для синхронного перевода, которое было предоставлено бесплатно, состояло из 4 с трех сторон огороженных стеклом трехместных кабин, которые называли «аквариумом». В кабинах сидело по три переводчика с наушниками и одним переносным микрофоном. По первому каналу можно было слушать выступающих в зале заседания суда, по второму английский, по третьему русский, по четвертому французский, по пятому немецкий перевод. Наушники переводчиков были настроены исключительно на первый канал. Кроме того в зале было еще 6 микрофонов: по одному для каждого члена трибунала, один для обвиняемых и один для обвинения. Все 36 переводчиков-синхронистов переводили исключительно на родной язык. А кроме них в работе Международного военного трибунала принимало еще участие 12 линейных переводчиков с разных других языков, в восьми секциях работало по 20-25 письменных переводчиков, которым в работе помогали 10 машинисток. 15-18 письменных переводчиков готовили черновой вариант перевода, который лекторировали и редактировали еще 8 человек. На каждом языке работало по 12 стенографистов.

В статье речь пойдет о трудностях и особенностях работы переводчиков-синхронистов на Международном военном трибунале в Нюрнберге.

ПОДЛИННОЕ И ВЫМЫШЛЕННОЕ / ФИКТИВНОЕ В ПИСЬМЕ ТАТЬЯНЫ ЛАРИНОЙ: ПРИЗНАКИ МЕТАРОМАНА

Лесбай Жансая

Евразийский национальный университет, Астана, Казахстан
jansayalesbai@gmail.com

Актуальность темы обусловлена недостаточной изученностью метаромана в аспекте эпистолярного сюжета и эпистолярной формы.

Цель доклада – изучение письма как инструмента коммуникации и художественной формы. Задачи – выявить природу пародийного контекста повествователя, охарактеризовать форму и функцию литературной игры, установить своеобразие *подлинного* и *вымышленного/ фиктивного* как категорий эпистолярного сюжета и эпистолярной формы.

Такой подход и применение структурного и дискурсного подходов позволяют определить роль переписки как сюжета вымышленного

романа. С точки зрения функции переписки в композиции выявить новаторство А.С. Пушкина-романиста в аспекте внешнего и внутреннего сюжета.

ИСТОРИЯ УКРАИНСКОГО МОДЕРНИЗМА В ИНТЕРПРЕТАЦИИ А. ДОРОШКЕВИЧА

Лесная Галина

Московский государственный институт

международных отношений, Россия

glesnaya@mail.ru

В истории украинской литературы начало XX века отмечено большой пестротой и сложностью явлений: тогда быстро возникали и распадались группы и объединения писателей, громко провозглашались программы и манифесты, а практика художественного творчества не всегда поспевала за ними. Многие авторы этого периода в течение длительного времени были неизвестны широкому кругу читателей, а зачастую – и специалистам. Публикация на рубеже 1980-1990-х годов их художественного наследия позволила взглянуть на этот период, как и на всю украинскую литературу, по-новому. Сейчас изучению модернистских течений в украинской культуре начала XX века посвящено немало интересных работ. Однако талантливые интерпретаторы были и среди современников украинского модернизма. К их числу следует отнести несправедливо забытого Александра Дорошкевича (1889-1946), одного из ключевых украинских шевченковедов, автора многочисленных учебников по украинской литературе, а также исследователя литературного процесса 1920-х годов. В докладе будет рассмотрен его анализ раннего украинского модернизма.

«ГРАММАТИКА СЛАВЯНСКАЯ» МЕЛЕТΙΑ СМОТРИЦКОГО (1619) И РУМЫНСКАЯ ФИЛОЛОГИЯ XVII-XVIII ВЕКОВ (К 400-ЛЕТИЮ НАПЕЧАТАНИЯ ПАМЯТНИКА)

Лучканин Сергей

Киевский национальный университет им. „Тараса Шевченко”, Украина

luchkanyn@ukr.net

Опубликованная в 1619 г. (ровно четыреста лет тому назад) в братской типографии городка Евьи поблизости древней Вильни (Вильнюса) «Грамматика славянская» известного украинского писателя-

полемиста Мелетия Смотрицкого (ок. 1572-1633) оказала значительное воздействие на развитие восточно- и южнославянского языкознания. Однако немного известно об её распространении в придунайских княжествах и влиянии на «Румынскую грамматику» Димитрие Евстатиевича Брашовяну, что является пробелом в изучении украинско-румынских культурных связей.

Поскольку церковнославянский язык в XVII в. ещё оставался объектом изучения в господарских школах Молдовы и Валахии, то существовала необходимость в изучении этого языка, чему целиком отвечала «Грамматика» Мелетия Смотрицкого, получившая как прямое распространение в румынских землях, так и переиздание (дважды – в 1697 г. оригинала и в 1755 г – второго (1721) московского переиздания). Элементы (в первую очередь раздел «Об орфографии») произведения Мелетия Смотрицкого просматриваются в «Румынской грамматике» Димитрие Евстатиевича Брашовяну (1730-1796) – первой грамматике собственно румынского языка.

КОРЕФЕРЕНТНОСТЬ НЕРАСЧЛЕНЕННЫХ КОМПОНЕНТОВ В СТРУКТУРЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ

Максимюк Оксана

*Черновицкий национальный университет
им. Ю. Федьковича, Украина
romancuk7977@gmail.com*

К наиболее сложным и актуальным вопросам современной синтаксической теории принадлежат вопросы формально-грамматических и семантических показателей в структуре предложения, проблемы типологии синтаксических связей и семантических отношений, различные аспекты функционирования синтаксических единиц. Заслуживает внимания попытка выделения типов словосочетаний не только по морфологической принадлежности и лексико-грамматическому составу, но и по степени спаянности компонентов.

В структуре предложения кореферентные отношения строятся на варьировании формальной и семантической структуры компонентов при сбережении общего референциального смысла. Исследуются неделимые словосочетания в аспекте теории синтаксической номинации и референции, репрезентативной функции языка. На основании специального анализа фактического материала охарактеризован особый тип позиционно нерасчлененной синтаксической связи, характерной для неделимых словосочетаний, являющихся знаками номинации, – позиционной связанности. Значительное внимание уделено понятию

информативной достаточности/недостаточности членов предложения в содержательной структуре высказывания на основании их кореферентных соотношений.

Исследование кореферентных соотношений неделимых слово-сочетаний поможет глубже познать их синтаксическую природу и потенциальную репрезентативность в плане синтаксической номинации.

OD GEOPOLITYKI DO... GEOPOLITYKI. NAJNOWSZA LITERATURA POLSKA WOBEC EUROPY (ŚRODKOWO-WSCHODNIEJ)

Niewiadomski Andrzej

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Polska
aniewiad@gmail.com

Literatura polska po roku 1989 odziedziczyła obraz Europy Środkowej, ukształtowany głównie w obrębie dyskursu emigrantów politycznych. Wizja Europy Wschodniej zawarta w „Rodzinnej Europie” Miłosza czy w dyskusjach sprowokowanych przez wystąpienie Milana Kundery w latach osiemdziesiątych nie były jednak atrakcyjne w ostatniej dekadzie XX wieku. Inny sposób widzenia tego obszaru zaproponował Andrzej Stasiuk wysuwając na plan pierwszy przede wszystkim jego egzotykę i pozostawanie poza głównym nurtem europejskich przemian.

Obraz barwnej lecz zmarginalizowanej i odchodzącej w przeszłość rzeczywistości musiał jednak ustąpić wobec ponownego ożywienia dyskursu politycznego w ostatniej dekadzie. Artykuł będzie koncentrował się na poszukiwaniu w książkach polskich eseistów nowych koncepcji usytuowania kultury polskiej i środkowoeuropejskiej pomiędzy innymi biegunami kulturowymi współczesnego świata. Zarys takich koncepcji można dostrzec w kontrowersyjnych (z punktu widzenia różnych środowisk) książkach Ziemowita Szčerka, Przemysława Czaplińskiego i Marka Cichockiego.

ЯЗЫКОВЫЕ ПРОБЛЕМЫ КРОСС-КУЛЬТУРНОГО ДИАЛОГА: ТИПИЧНЫЕ ТРУДНОСТИ И ПУТИ ИХ ПРЕОДОЛЕНИЯ

Новикова Наталья

Российский университет дружбы народов, Москва, Россия
natalynov@yandex.ru

Черкашина Татьяна
Российский государственный университет
им. А.Н. Косыгина, Москва, Россия
tth2004@yandex.ru

В статье рассматриваются языковые проблемы межкультурного диалога, «всплывающие» в ходе обучения русскому языку как иностранному. Анализируется понятие коммуникативной компетенции, необходимой для успешного диалога и доказывается, что для создания у учащихся этой компетенции на иностранном языке необходимо прежде всего дать им представление о коммуникативной норме. Сравниваются пути формирования коммуникативной нормы естественным и искусственным путем, а также исследуются различия в механизме диалогов между носителями одного и того же языка и носителями разных языков. Анализируются процессы порождения и восприятия речи и выявляются те трудности, которые могут возникнуть у учащегося в обоих случаях. Проведя классификацию данных трудностей, авторы приходят к выводу, что их преодоление – это комплексная задача, включающая в себя как овладение чисто грамматическими навыками, так и усвоение языкового стандарта, а также правил частичного разрушения нормы, принятых в разговорной речи. В заключении даются некоторые рекомендации, призванные разрушить межкультурные коммуникативные барьеры и обеспечить успешность общения.

LEXICUL ROMÂNŌ-VLAH DIN GRAIURILE POLONEZE DIN AREALUL CARPATIC

Oczko Anna
Universitatea Jagiellonă din Cracovia, Polonia
anna.oczko@uj.edu.pl

În lexicul graiurilor din Polonia Mică, arealul carpatic, se poate observa un număr important al lexemelor a căror sursă este limba română. Acestea sunt termeni legate de viață pastorală și păstoritul transhumant, caracteristic populației *valahe*, stabilite în Carpații polonezi în urma colonizării regiunilor muntoase pe baza unui *ius valahorum*. Etnonimul *Woloch, Walach* ‘vlah’ în graiurile poloneze este interpretat ca termen comun pentru ‘păstor’, pe de altă parte, cercetătorii polonezi i-au identificat pe vlahi drept români. Primele atestări ale termenilor de origine română au avut loc în secolul al XV-lea, însă contactele în Subcarpații dintre poparele slave de nord și cele române ar fi fost deja în secolul al XIII-lea. Printre termenii înțeleși de toți vorbitorii polonezi se

numără: *baca, gazda, bryndza*, celelalte, cu uzul regional și specializat, sunt: *mierynda, gielata, jafer*. În studiu vom analiza lexicul de origine română prezent în graiul din Orawa, una dintre cele patru regiuni care împreună cu Munții Tatra în partea de nord-vest.

ТАКТОВИК В УКРАИНСКОЙ И РУМЫНСКОЙ ПОЭЗИИ I ПОЛОВИНЫ XX СТОЛЕТИЯ

Паладян Кристиния

Черновицкий национальный университет

им. Ю. Федьковича, Украина

cristina_2007cv@yahoo.com

В начале XX столетия проявляется тенденция приближения стиха к естественной разговорной речи. Это привело к созданию новых поэтических форм тонической системы стихосложения, которые противостояли каноническим классическим нормам. Именно в эпоху модернизма, приблизительно с 1890 по 1930 годы, поэты разными способами экспериментировали с новыми формами стиха, чтобы избежать изосиллабического господства силлабо-тонических размеров. Такое разнообразие новых стиховых форм способствовало изучению и теоретическому осмыслению реального ритма стиха. А основной задачей стиховедов становится фонетическое обследование акцентных отношений в стихе. Таким образом, среди тонических размеров теории стиха выделяют три основные формы: дольник, тактовик и акцентный стих. Этот доклад будет посвящен вопросам генезиса украинского и румынского тактовика и идентификации этого метра как независимого в национальных системах тонического стихосложения. При рассмотрении стихотворных форм и установлению тонических размеров предлагаем подробное описание существующих теорий происхождения тактовика, пересмотр актуальной терминологии и анализ ритмической структуры украинского и румынского тактовика.

ROMÂNÎ ȘI SLAVI. O PERSPECTIVĂ LINGVISTICĂ PRIVIND ETNICITATEA ȘI LINGVISTICA DE CONTACT

Paliga Sorin

Universitatea din București, România

sorin.paliga@lils.unibuc.ro

Relațiile româno-slave au constituit un subiect frecvent abordat, constant din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, când româna începe să fie studiată

constant de tot mai mulți cercetători străini. Dat fiind faptul că româna este vorbită într-un areal preponderent slav, problema relațiilor româno-slave a fost direct legată de felul în care, în diverse epoci, cercetătorii (istorici, arheologi, lingviști, filologi, folcloriști) analizau și încercau să reconstruiască un tablou rezonabil ori plauzibil al unei perioade care începe pe la jumătatea sec. VI e.n. și continuă până azi, așadar aproape 1500 de ani.

Relațiile româno-slave au fost, așadar, văzute într-un context variabil din punct de vedere ideologic și politic: epoca romantică și postromantică, mișcările de independență care încep și se accentuează după 1848, apoi după primul război mondial, perioada interbelică (marcată de ascensiunea ideologiilor de extremă dreaptă și de extremă stângă), al doilea război mondial, perioada comunistă, perioada postcomunistă. Simpla enumerare a acestor evenimente, marcate de ideologia aferentă, ne arată cât de fluctuantă și de labilă este cercetarea umanistă.

Dincolo de asemenea considerații, se pun încă probleme majore: când se pot data cele mai vechi cuvinte slave pe care le-ar fi împrumutat româna? să fie oare din sec. VI–VII e.n., cum credeau unii cercetători? sau sec. XI–XII cum au propus, mai timid, alții? sau, ca un compromis, între aceste extreme (care înseamnă o perioadă lungă, de circa 5 secole)? care ar fi elementele „cele mai vechi”? dar româna a influențat limbile slave? dar ce s-a întâmplat cu substratul? dispăruse complet la venirea slavilor? ce abordări ar trebui să fie aici, de tip latinist ori, la extrema cealaltă, de tip „dacoman”?

Iată doar câteva întrebări cărora nu li s-a dat încă un răspuns mulțumitor. Acele opt „vechi elemente slave ale românei” nu se prea dovedesc slave. Interesantă este și situația etnonimului *Sclaveni*, *Sklavenoi* și al etnonimului *Vlachъ*, el însuși cu o veche și frumoasă istorie (celtic *Volcae* > germanic **walχaz* > slav *Vlachъ*), latinizat *Blachus*, pl. *Blachi* și care a avut o spectaculoasă evoluție până azi. Prezentarea nu va putea, firește, clarifica toate aceste probleme, dar va încerca să sistematizeze marile probleme ale cercetării relațiilor româno-slave.

КОГНИТИВНАЯ МАТРИЦА ФУНКЦИОНАЛЬНО-СЕМАНТИЧЕСКОГО ТИПА РЕЧИ – РАЗМЫШЛЕНИЯ

Руснак Юлия

Буковинский государственный медицинский университет,
Черновцы, Украина
yuliya.ru@gmail.com

В научном исследовании проанализирована логическая структура функционально-семантического типа речи – размышления – в художест-

венном тексте. Актуальность научного исследования обусловлена необходимостью философско-гуманитарной характеристики размышления. Размышление рассматриваем как концептуальное ментальное отображение действительности, обусловленное сознанием автора, его художественными, эстетическими, этническими, научными, оценочно-прагматическими взглядами, то есть как «поток сознания автора», и как модель воздействия на сознание, интеллект, взгляды и поведение читателя.

В узком смысле размышление – это высказывание о причинах качеств, признаков, событий. Когнитивная матрица размышления представлена рядом логических операций: *актуализация сведений, детерминизм, аналогия, аксиоматичность, обобщение, идеализация, вероятность*. Каждая логическая процедура имеет лингвальное выражение.

Закономерно, что интеллектуальная деятельность должна опираться на сведения, которые хранятся в памяти человека. Маркерами *актуализированной информации* выступают лексемы *знать, помнить, забыть*. *Детерминизм* как логическое понятие основывается на причинности явлений природы, соответственно, вербализируется подчинительными предложениями причины. Подчеркивает детерминизм парцеляция. С помощью *анalogии* выясняют качественные и количественные характеристики явлений. Лингвистическим проявлением аналогии является сравнение: сравнительные обороты, предложения идентификации, подчинительные сравнительные предложения, модальные частицы. *Аксиоматичность* как философскую реальность в художественном тексте реализуют авторские сентенции, основанные на народном «здравом смысле», паремии, народные приметы и народные проклятия. *Обобщение* тесно связано с абстрагированием, гносеологической основой обобщения являются категории общего и единичного. Постпозитивное обобщения основывается на дедукции, препозитивное – на индукции. *Идеализация* – это мысленное конструирование понятий об объектах, не существующих в действительности, прообразы которых взяты из реального мира. Идеализированный объект выступает как отражение реальных явлений. В народном сознании идеализированным объектом является *Бог*, на которого люди полагаются во всех житейских делах, с которым сверяют свои действия, мысли. *Вероятность* реализуют синтаксические конструкции с разделительными союзами, бессоюзные предложения, сложноподчиненные предложения с однородным подчинением.

«СВЕТ БЕЗ ПЛАМЕНИ» (ЛЕСТНИЦА ЯКОВА Л. УЛИЦКОЙ И ДОКТОР ЖИВАГО Б. ПАСТЕРНАКА)

Сабо Тюнде

*Печский университет, Венгрия
sztunde1512@gmail.com*

Л. Улицкая не раз отмечала, что поэзия Б. Пастернака и его роман «Доктор Живаго» имели огромное значение при формировании ее мировоззрения. Неслучайно поэтому, что влияние творчества Пастернака обнаруживается в произведениях Улицкой. Так, например, один из героев романа «Зеленый шатер» читает «Доктора Живаго» и размышляет о его особой поэтике. Главная героиня «Лестницы Якова» Нора цитирует одно из стихотворений Юрия Живаго. Цитата послужила поводом рассмотреть, какая интертекстуальная связь существует между двумя романами, как на уровне сюжета, так и на уровне символики.

CONCEPTUL CASĂ CA ELEMENT AL IMAGINII LINGVISTICE A LUMII LA ROMÂNI, UCRAINENI ȘI RUȘI

Silaghi Cristina

*Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, România
crybumb@yahoo.com*

Pornind de la premisa că fiecare popor se caracterizează printr-o anumită cultură și mentalitate, prin anumite tradiții și obiceiuri, ce pot fi înțelese sau percepute prin intermediul limbii, vom încerca să evidențiem câteva caracteristici ale conceptului CASĂ privit ca element constitutiv al imaginii lingvistice a lumii la români, ucraineni și ruși.

Imaginea lingvistică a lumii este rezultatul unei modalități concrete de reflectare a realității în conștiința omului prin intermediul limbii și a particularităților naționale și istorico-culturale ale vorbitorilor săi.

În demersul nostru, vom reflecta notele definitorii ale conceptului CASĂ în cele trei limbi, evidențiind elementele de similitudine și pe cele distinctive, așa cum reies acestea la nivelul expresiilor și al unităților paremiologice.

ГОГОЛЕВСКИЙ «ВИЙ» В СЕРБСКОМ И МИРОВОМ КИНЕМАТОГРАФЕ

Стаменкович Сава

*Великотырновский университет «Святых Кирилла и Мефодия», Болгария
savastamenkovic@gmail.com*

Гоголевский «Вий» спустя почти двести лет со времени его создания все ещё продолжает восхищать как читателей, так и других авторов. Эта повесть, которую литературная критика до сих пор толкует по-разному (фольклорная фантастика или произведение, не имеющее ничего общего с фольклором; «настоящая» или юмористическая фантастика), в своих экранизациях также получает различные прочтения. «Вий» стал источником вдохновения для создания нескольких художественных фильмов, а также одного мультипликационного фильма и видео-игры. Используя расширенную классификацию Джеффри Вагнера, попробуем распределить эти произведения по категориям: транспозиция, комментарий, гибрид, аллегория. Мы произведём сопоставительный анализ, сравнивая оригинал с экранизациями. При помощи теории возможных миров и трансмедийности постараемся проследить истории героев и действия в этих произведениях. Мы сосредоточимся на двух русских экранизациях («Вий», 1967 г., «Гоголь. Вий», 2018 г.) и на одной сербской («Свето место», 1990 г.) и только кратко коснёмся тех фильмов, которые значительно отличаются от оригинала, как например итальянское «Черное воскресенье» (1960), российско-украинский «Вий» (2014) или корейский «Ведьмин ковчег» (2008).

UROK PROSTOTY – GRY WSPOMAGAJĄCE NAUCZANIE JĘZYKA

Stryjecka Agnieszka

Uniwersytet Sapienza w Rzymie, Włochy

agnieszka.stryjecka@uniroma1.it

Rozwój techniki kusi nauczycieli języków nowymi technologiami i zachęca do wykorzystywania ich do celów dydaktycznych. Rozwijają się laboratoria, mnożą się pracownie komputerowe, panoszy się e-learning – wszystko to ma za zadanie przyspieszyć i uprzyjemnić uczenie się języka. Jednak podobnie jak w życiu codziennym, tak i tu, użytkownicy nowych mediów czasem czują się osamotnieni, pozostawieni sami z komputerem. A przecież w naturalnej sytuacji spotkania z drugą osobą rodzi się potrzeba wymiany myśli, czyli mówienia po prostu.

Zauważyłam, że studentom na zajęciach lektoratu sięgnięcie po gry językowe lub gry towarzyskie zaadaptowane na potrzeby nauczania sprawia wielką przyjemność i daje satysfakcję. Satysfakcja płynie z nabywania płynności w mówieniu, wchodzenia z kolegami w naturalny dialog, ale w poznawanym na kursie języku. Przyjemności dostarcza zaś prostota środków, często znanych z życia codziennego, które nie budzą obaw i nie blokują. Należy pamiętać o zachowaniu proporcji – gry to tylko jedno z ćwiczeń, nie

mogą one zabierać czasu przeznaczonego na poznawanie i utrwalanie podstaw języka. Chciałabym przedstawić kilka gier, których zastosowanie przeze mnie na kursie polskiego przynosi pozytywne skutki: gry planszowe, karty, kostki (story cubes).

МЕТОДЫ ПЕРЕВОДА КУЛЬТУРНЫХ РЕАЛИЙ НА ПРИМЕРЕ ВЕНГЕРСКО-УКРАИНСКОГО ПЕРЕВОДА ОПЕР ФЕРЕНЦА ЭРКЕЛЯ «ЛАСЛО ХУНЯДИ» И «БАНК БАН»

Ташкович Оксана

Будапештский университет имени Лоранда Этвеша, Венгрия
taskovics.okszana@gmail.com

Для проявления языковой асимметрии и отождествления конкретной лексемы как реалии, языки должны вступить в переводческие взаимоотношения. Независимо от объективных и субъективных составных, целью каждого переводчика является передать содержание текста оригинала, то есть создать на языке перевода текст, в котором отображается не только предметное значение слова (семантика), но и его коннотативное поле. Это комплексное значение слова, даже ценой некоторых утрат, можно воспроизвести с помощью того или иного способа. В статье рассматриваются методы перевода культурных реалий – скрытых и явных – на основании примеров с венгро-украинского перевода опер Ференца Эркеля «Ласло Хуняди» и «Банк Бан».

СТРУКТУРА ПРОСТЫХ ПРЕДЛОЖЕНИЙ С ПОЛУПРЕДИКАТИВНЫМИ ADJ-КОНСТРУКЦИЯМИ В УКРАИНСКОМ ЯЗЫКЕ

Теслицкая Галина

Черновицкий национальный университет им. Ю. Федьковича, Украина
tgalina1024@gmail.com

Результатом взаимодействия полупредикативной Adj-конструкции с грамматическим центром базового предложения являются внешние синтагматические связи с субъектом (категория частичной персональности) и предикатом базового предложения (категории относительной модальности и темпоральности). Темпоральную парадигму предложения с Adj-конструкциями моделируют таксисные значения одновременности, предшествования и следования. Соотношения модальных планов Adj-конструкции и

основного предложения отображают реальность ↔ реальность, ирреальность ↔ ирреальность, потенциальность ↔ потенциальность, однако возможны и несовпадения. Адъективы, передавая частичную персональность, сочетаются с субстантивами основного состава предложения в любой формально-синтаксической позиции, что дает основания разделить такие предложения на две группы: моносубъектные (*Розгнівана до краю, Розанда вийшла (М. Івасюк) // Розанда розгнівана + Розанда вийшла*) и полисубъектные (*Поляки, покликані Басарабом, прийшли прогнати нас (М. Івасюк) // Басараб покликав поляків + поляки прийшли прогнати нас*).

ПРИРОДА – КНИЖНОСТЬ В ТВОРЧЕСТВЕ ВЛАДИМИРА НАБΟКОВА

Тетеан Диана

Клужский университет им. Бабеши–Бойаи, Румыния
dtetean@yahoo.com

Владимир Набоков, этот Феникс, рождённый, как писала Нина Берберова в своей автобиографии *Курсив мой*, „из огня и пепла революции и изгнания”, посредством своих произведений оправдал существование целого поколения часто незамеченных, маргинализированных эмигрантов. Вопреки этому, он всю жизнь избегал участие в какой-нибудь ассоциации, партии или группе, предпочитая единичные увлечения.

Будучи страстным энтомологом, он проводил множества часов не только перед микроскопом, но и на лоне природы, стараясь разгадать тайны не только восхитительных бабочек, но и всего того, что окружало его во время его путешествий. Начатые ещё в детстве как не очень длинные прогулки по парку, по полям и лесам вокруг Выры и Батова, они скоро превратились в настоящие энтомологические походы. Любознательность, страстное желание познания развили особую наблюдательность, важную не только для энтомолога, но и для будущего писателя. Созерцаемые пейзажи, поля, леса, озёра, деревья, цветы и травы, но и городские парки или скверы становятся часто в набоковских произведениях не только местом действия, но и символами или знаками интертекстуальности.

В статье рассматриваются символика сада и вегетативных символов и их интимная связь с книжностью, на примере произведений *Машенька, Приглашение на казнь, Другие берега, Пильграм, Венецианка, Облако, озеро, башня, Посещение музея* и др.

NAUCZANIE JĘZYKA POLSKIEGO I DZIAŁALNOŚĆ CENTRUM JĘZYKA I KULTURY POLSKIEJ NA UNIWERSYTECIE BABEŞ-BOLYAI W KLUŻU-NAPOCE W LATACH 2003-2019

Tomaszkiewicz Małgorzata

Uniwersytet Babeş-Bolyai w Klużu-Napoce, Rumunia

Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Polska

malgorzata.tomaszkiewicz@gmail.com

W ramach referatu przedstawiona zostanie ewolucja działalności Centrum Języka i Kultury Polskiej od początku swojego istnienia na Uniwersytecie Babeş-Bolyai do chwili obecnej. Przedmiotem prezentacji i analizy będzie zakres podejmowanych działań, adresaci proponowanych aktywności, formy pracy oraz sposoby docierania do poszczególnych kręgów odbiorców i środowisk w Klużu i okolicach, w celu promocji języka i kultury polskiej. Przedmiotem rozważań staną się efekty prowadzonych działań oraz ich znaczenie, perspektywy dalszego rozwoju oraz istniejące zagrożenia. Aktywność Centrum ukazana zostanie w ogólnym kontekście polityki kulturowej Uniwersytetu oraz z uwzględnieniem specyfiki historycznej, językowej i wyznaniowej regionu.

ВАЛЕНТНЫЕ СВОЙСТВА ПРЕДИКАТА В ДУПЛЕКСИВНИХ КОНСТРУКЦИЯХ

Томусьяк Людмила

Черновицкий национальный университет им. Ю. Федьковича, Украина

alinatorusyak@gmail.com

Семантические отношения между пропозициями, составляющими смысл предложений с дуплексивами, возникают на основе семантики глагола-сказуемого, которое содержит модель будущего высказывания: его валентность предопределяет наличие открытых позиций для различных семантических компонентов предложения. Для построения дуплексивных структур очень важны так называемые имплицитные семы, которые не выражены в предложении. Факультативные компоненты значения расширяют семантические возможности глагола, поскольку обуславливают его способность выражать в речи различные смыслы. Наличие потенциальной семы в структуре глагола делает возможным существование в пределах одного предложения второй, зависимой пропозиции и служит указанием, что событие, названное первой пропозицией, связано со вторым событием определенными логическими

отношениями. При этом потенциальная сема глагола остается лексически невыраженной. С помощью пресупозиции она воспринимается однозначно, что подтверждается возможностями трансформации простого предложения с дуплексивным компонентом в сложное предложение.

CÂND SÂNGELE SE FACE APĂ – UCRAINENII ȘI RUȘII: ASPECTE IMAGOLOGICE ÎN CONTEXT COMPARATIV

Traista Mihai

Universitatea din București, România
trona2007@gmail.com

Această comunicare, intitulată *Când sângele se face apă – ucrainenii și rușii: aspecte imagologice în context comparativ*, își propune să analizeze, din punct de vedere imagologic, relația dintre două popoare, dintre două spații culturale, slave de răsărit – cel ucrainean și cel rus, deoarece imaginile reciproce ucraineano-ruse ocupă un loc foarte important nu numai în peisajul etnic est-european, ci și pe întreaga scenă politică a lumii, ele fiind rodul unui trecut istoric comun, ale unei conviețuiri îndelungate, supuse unor realități politico-istorice schimbătoare. De aceea, ne vom ocupa de cercetarea originii, evoluției în timp și răspândirea clișeele care compun portretul fizic, profesional, moral și religios al rusului în cultura ucraineană, dar și cel al ucraineanului în cultura rusă.

ИНТЕГРАТИВНАЯ КОНЦЕПЦИЯ АНАЛИЗА. СИНКРИЗА КАК ПРОВОКАЦИЯ В РАССКАЗЕ А. ЧЕХОВА

Уразаева Куралай

*Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилёва,
Астана, Казахстан*
kuralay_uraz@mail.ru

Диалоги обычно являются предметом анализа с точки зрения традиционной части повествовательного дискурса. Изучение же их с точки зрения функции и индекса в семиотическом ракурсе выявляет парадигматический и синтагматический контекст, определяющий кардинальное переосмысление жанра.

Так, исследование в таком аспекте диалога и, точнее, отношений синкризы и акронной матричной структуры (К. Леви-Стросс) в рассказе А. Чехова позволяет выработать модель структуры повествовательного

текста: отношения предмета повествования и повествующего дискурса, классифицировать ядерные катализаторы в соотношении со вспомогательными, обобщить означаемое и их вариативность как основу стилистического и жанрового разнообразия, а также выявить факторы комического и трагического как источники жанровой трансформации.

Выявление системы синкриз и их роли в провокативном разрешении сюжета в рассказе Чехова также вписано в стратегию изучения жанра.

NUME DE FAMILIE UCRAINE, ROMÂNÊȘTI, MAGHIARE ȘI GERMANE CARE AU LA BAZĂ APELATIVE CE INDICĂ PROFESII

Herbil Ioan

Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, România
ivanherbil@yahoo.com

Studiul numelor de familie ucrainene, românești, maghiare și germane, care au la bază apelative ce indică ocupații, meserii și profesii, existente în arealul etno-lingvistic carpatic (Maramureșul istoric și Transcarpatia), prezintă o mare importanță pentru mai multe direcții de cercetare. Astfel, pe lângă datele antroponimice, de o mare însemnătate pentru istoria limbii (limbilor), acestea furnizează și numeroase informații sociale, economice, demografice etc. care pot indica ocupațiile /meseriile exercitate de către vorbitorii celor patru limbi pe teritoriul sus-amintit. Atestările istorice ale acestor antroponime pot oferi date suplimentare privind perioada (perioadele) când ucrainenii, românii, maghiarii s-au așezat ori s-au perindat în această regiune.

SINCRETISM EXPERIMENTAL ÎN SONATA PATETICA DE MYKOLA KULIȘ

Herbil Mihaela

Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, România
mihaelaherbil@yahoo.com

În articolul de față, ne propunem să reliefăm abordarea novatoare a dramaturgului ucrainean Mykola Kuliș în ceea ce privește compoziția dramei *Sonata Patetica*, mai exact, îmbinarea organică a cuvântului și a muzicii. Astfel, vom urmări construcția ritmică a piesei de teatru de la început până la final, sincretismul armonios între cuvânt, ritm, lumină, mișcare, cu alte cuvinte, căutările stilistice ale lui Mykola Kuliș referitoare la o nouă tehnică dramatică.

ФАНТАСТИКА І РЕАЛЬНІСТЬ У ПОВІСТІ ЯНИ ДУБІНЯНСЬКОЇ ДРУЖИНИ ПРИВИДІВ»

Чонка Тетяна

*Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II,
м. Берегово, Україна
tchonka14@gmail.com*

У доповіді маємо на меті представити творчість сучасної української письменниці Яни Дубинянської, зокрема проаналізуємо жанрову специфіку та здійснимо інтерпретацію повісті «Дружини привидів».

Непрості особистісні, родинні й міжнаціональні напружені стосунки між «їхніми» й «нашими», проблеми сімейного щастя, життєвих пріоритетів і загальнолюдські вічні питання війни й миру – стали предметом соціально-психологічного та художньо-естетичного переосмислення, втіленого в повісті у двох світах – реальному й фантастичному. Морально-етична проблематика повісті дає нам підстави вважати її не фантазмагоричною повістю-«фентезі», а притчею-попе-редженням усьому людству, особливо актуальною, зокрема, сьогодні для України.

ЕМОТИВНО-АКСІОЛОГІЧНИЙ ПРОСТІР КОМПЛІМЕНТАРНИХ ВИСЛОВЛЕНЬ: ГЕНДЕРНИЙ ТОЛЕРАНТНИЙ ДІАЛОГ

Шабат-Савка Светлана

*Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, Україна
shabat-savka@ukr.net*

Дослідження компліментарних висловлень надзвичайно актуальне з огляду на антропоцентричне спрямування лінгвістики сьогодення, на актуалізацію в цьому контексті низки питань, що мають безпосередній стосунок до мовця як антропоцентра мовленнєвої діяльності, до його психоментального простору та прагматичної компетенції, до соціальної диференціації процесу спілкування, статусно-рольових та гендерних ознак комунікантів. Компліментарні висловлення відображають гендернозорієнтований діалогічний дискурс у форматі «чоловік – жінка», увиразнюючи його динамічність, емоційність та експресивність. Ці синтаксичні конструкції належать до ритуальних дій і слугують оптимальними засобами вербалізації інтенцій любов'язності, що спрямовані на встановлення контакту, освідчення в коханні, демонстрацію прихильності, закоханості тощо. Компліментарні висловлення експлікують прагнення адресанта (особи чоловічої статі) висловити свою позитивну оцінку щодо умінь, знань, рис характеру адресата (особи жіночої статі),

вивищити у ввічливій, гречній, поштивій формі жіночу вроду і красу. Успішну реалізацію інтенцій люб'язності в комплі-ментарних конструкціях детермінує толерантна комунікація, що відображає загалом доброзичливий, кооперативний адресантно-адресатний континуум людської інтеракції.

ВЛАСНІ ІМЕНА УГОРСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ (НА МАТЕРІАЛАХ УКРАЇНСЬКО-МОЛДАВСЬКИХ ГРАМОТ XIV–XV СТОЛІТЬ)

Штефуца Вікторія

Ниредьгазський університет, Угорщина
stefucav@gmail.com

Угорське населення з давніх часів проживало в безпосередніх тривалих контактах зі слов'янами, особливо з українцями, що не могло не позначитися на лексиці мов (зокрема, діалектів) двох сусідніх народів. Зараз про це свідчать українські запозичення в угорській мові, напр.: *csereda* 'череда', *haluska* 'галушка', *kutacs* 'залізна кочережка' тощо.

В українсько-молдавських грамотах добре простежуються досліджувані елементи, які походять з угорської мови і потрапили в українську через мову-посередника – молдавську. В Угорщині в XIV столітті була поширеною традиція давати імена новонародженим на честь великих святих, а саме: Адалберт, Бенедек, Андраш, Іштван, Імре, Геллерт, Ед'єд, Ласло. У досліджених українсько-молдавських грамотах виявлено такі угорські власні назви: *Міклош*, *Матяш*, *Тамаш*, *Фаркаш*, *Ласло*. Проведений, зокрема, аналіз власної назви *Матяш*.

При вивченні історичних документів потрібно враховувати також історичні джерела сусідніх країн і брати до уваги однакоvu фонетичну та семантичну побудову аналізованої власної назви *Матяш* та з'ясовувати її значення.

ODNALEŹĆ SIEBIE NA ZEWNĄTRZ. PODRÓŻE LITERACKIE W NAJNOWSZEJ PROZIE POLSKIJ

Szczerbakiewicz Rafał

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Polska
prosp68@gmail.com

W najnowszym reportażu i eseju polska literatura kontynuuje starą tradycję. Podróże w obrębie Europy Środkowej i na wschód traktowane są jako

sposoby samopoznania. Postmodernistyczny Polak ma kłopot z dookreśleniem własnej tożsamości. Brak dystansu do obyczajowości i polityki wewnątrz Polski powoduje, że podróżującym pisarzom potrzebna jest analogia. Działa tu zasada binarnej opozycji. Podobieństwo i różnica do Polski kieruje kompasem literackich podróży. Znajdują je na miejscach, które historycznie i geograficznie przypominają im sytuację Polski: Czechy, Rumunia, Mołdawia, Ukraina, Armenia. Szczególną pozycją, która pozornie daleka – wydaje się szczególnie wyjątkowo bliska, jest Turcja. Pośród autorów krótko scharakteryzuję twórczość zaledwie kilku. Godni uwagi są: Mariusz Szczygieł, Marcelina Szumer-Brysz, Wojciech Górecki, Małgorzata Rejmer, Witold Szablowski, Tomasz Grzywaczewski.

KONSTRUKCJE PRZYIMKOWE ZE ZNACZENIEM PRZESTRZENNYM W POLSKIEJ GWARZE MIESZKAŃCÓW WSI WIERSZYNA NA SYBERII

Jaskólski Adam

Uniwersytet Warszawski, Warszawa, Polska
a.jaskolski@uw.edu.pl

Celem wystąpienia jest przedstawienie konstrukcji przyimkowych ze znaczeniem przestrzennym, używanych w polskiej gwarze mieszkańców wsi Wierszyna na Syberii. Szczególną uwagę autor poświęca takim konstrukcjom, które były charakterystyczne dla rodzimych gwar mieszkańców Wierszyny (tzn. różnych gwar z Małopolski), jak również konstrukcjom, które w badanej gwarze pojawiły się pod wpływem języka rosyjskiego.

Wieś Wierszyna powstała w latach 1908-1910 w wyniku dobrowolnego osiedlania się ochotników z obszarów Zagłębia i Małopolski. Mieszkańcy Wierszyny są społecznością bilingwalną i w zależności od sytuacji komunikacyjnej używają polskiej gwary lub języka rosyjskiego. Mieszkańcy Wierszyny posługują się polszczyzną w odmianie gwarowej i ogólnej. Odmiana gwarowa polszczyzny jest kontynuacją gwar z różnych części Małopolski. Od początku istnienia wsi gwara wierszynian podlegała wpływowi języka rosyjskiego. Użytkownicy gwary uczyli się rosyjskiego w szkole, posługują się nim w sytuacjach oficjalnych i mają styczność, gdy oglądają telewizję, czytają prasę, słuchają audycji radiowych. Największy wpływ języka rosyjskiego na gwara wierszynian jest widoczny na poziomie leksykalnym i syntaktycznym, gdzie występują liczne zapożyczenia oraz kalki, natomiast bardziej odporny na zmiany okazał się system fonetyczny i morfologiczny.

УЧАСТНИКИ

МЕЖДУНАРОДНОГО НАУЧНОГО СИМПОЗИУМА «100 ЛЕТ КЛУЖСКОЙ СЛАВИСТИКЕ»

30-31 мая 2019, Клуж-Напока, Румыния

PARTICIPANȚII SIMPOZIONULUI INTERNAȚIONAL „100 DE ANI DE SLAVISTICĂ LA CLUJ”, 30-31 mai 2019

- Абылхасова Карлыгаш** (Казахстан) Abylhasova Karligash (Kazakhstan)
Алдя Мария (Румыния) Aldea Maria (România)
Антофийчук Алла (Украина) Antofiychuk Alla (Ucraina)
Антофийчук Владимир (Украина) Antofiychuk Volodymyr (Ucraina)
Арынгазинова Галия (Казахстан) Aryngazinova Galia (Kazakhstan)
Балаж Каталин (Румыния) Balázs Katalin (România)
Балла Евелина (Украина) Balla Evelina (Ucraina)
Барань Адальберт (Украина) Bárány Adalbert (Ucraina)
Барань Єлизавета (Украина) Bárány Erzsébet (Ucraina)
Барловска Мария (Польша) Barłowska Maria (Polonia)
Барталиш Юдит (Румыния) Bartalis Judit (România)
Беженару Людмила (Румыния) Bejenaru Ludmila (România)
Бердагулова Сагинтай (Казахстан) Berdagulova Sagintay (Kazakhstan)
Биволару Алёна (Румыния) Bivolaru Aliona (România)
Бобок Марта-Теодора (Румыния) Boboc Marta-Teodora (România)
Бручу-Козляну Андра (Румыния) Bruciu-Cozleanu Andra (România)
Буданова Тамара (Финляндия) Budanova Tamara (Finlanda)
Вожниевска-Дялек Магдалена (Польша)
Woźniewska-Działak Magdalena (Polonia)
Врачу Марина (Румыния) Vraciu Marina (România)
Гай Беата (Польша) Gaj Beata (Polonia)
Гарлей Беата (Польша) Garlej Beata (Polonia)
Гач Агата (Польша) Gać Agata (Polonia)
Грацка Моника (Польша) Grącka Monika (Polonia)
Гурдуз Андрей (Украина) Hurduz Andrei (Ucraina)
Гуцуляк Тетяна (Украина) Hutsuliak Tetiana (Ucraina)
Дворник Камил (Польша) Dwornik Kamil (Polonia)
Добошинска-Маркиевич Катажина (Польша)
Doboszyńska-Markiewicz Katarzyna (Polonia)
Жиенбай Айтолкын (Казахстан) Zhienbay Aitolkyn (Kazakhstan)
Замбжицка Марта (Польша) Zambrzycka Marta (Polonia)

Зауха Йоанна (Польша) Zaucha Joanna (Polonia)
 Золтан Андраш (Венгрия) Zoltán András (Ungaria)
 Иванов Леонте (Румыния) Ivanov Leonte (România)
 Калафатич Жужанна (Венгрия) Kalafatics Zsuzsanna (Ungaria)
 Кира Дорин-Йоан (Румыния) Chira Dorin-Ioan (România)
 Кирку Адриан (Румыния) Chircu Adrian (România)
 Крамар Ростислав (Польша) Kramar Rostysław (Polonia)
 Крамар Руслана (Польша) Kramar Ruslana (Polonia)
 Куандыкова Жанар (Казахстан) Kuandykova Zhanar (Kazakhstan)
 Кулаковска Малгожата (Польша) Kułakowska Małgorzata (Polonia)
 Лебович Виктория (Венгрия) Lebovics Viktória (Ungaria)
 Лесбай Жансая (Казахстан) Lesbay Zhansaya (Kazakhstan)
 Лесная Галина (Россия) Lesnaya Galina (Rusia)
 Лучканин Сергей (Украина) Luchkanyn Sergii (Ucraina)
 Максимюк Оксана (Украина) Maksymiuk Oksana (Ucraina)
 Мисирианцу Санда (Румыния) Misirianțu Sanda (România)
 Невядомски Анджей (Польша) Niewiadomski Andrzej (Polonia)
 Новикова Наталья (Россия) Novikova Natalia (Rusia)
 Очко Анна (Польша) Oczko Anna (Polonia)
 Паладян Кристиния (Украина) Paladian Kristinia (Ucraina)
 Палига Сорин (Румыния) Paliga Sorin (România)
 Руснак Юлия (Украина) Rusnak Iulia (Ucraina)
 Сабо Тюнде (Венгрия) Szabó Tünde (Ungaria)
 Силаги Кристина (Румыния) Silaghi Cristina (România)
 Стаменкович Сава (Болгария) Stamenković Sava (Bulgaria)
 Стриецка Агнешка (Италия) Stryjecka Agnieszka (Italia)
 Ташкович Оксана (Венгрия) Taskovics Okszana (Ungaria)
 Теслицкая Галина (Украина) Teslitskaya Galina (Ucraina)
 Тетеан Диана (Румыния) Tetean Diana (România)
 Томашкиевич Малгожата (Польша) Tomasziewicz Małgorzata (Polonia)
 Томусяк Людмила (Украина) Tomusiak Ludmila (Ucraina)
 Трайста Михай (Румыния) Traista Mihai (România)
 Уразаева Куралай (Казахстан) Urazaeva Kuralay (Kazakhstan)
 Хербил Йоан (Румыния) Herbil Ioan (România)
 Хербил Михаела (Румыния) Herbil Mihaela (România)
 Черкашина Татьяна (Россия) Cherkashina Tatiana (Rusia)
 Чонка Тетяна (Украина) Chonka Tetiana (Ucraina)
 Шабат-Савка Светлана (Украина) Shabat-Savka Svetlana (Ucraina)
 Штефуца Вікторія (Венгрия) Shtefutza Victoria (Ungaria)
 Щербакіевіч Рафал (Польша) Szczerbakiewicz Rafał (Polonia)
 Яскульски Адам (Польша) Jaskólski Adam (Polonia)

* * *

Организаторы симпозиума:

Каталин Балаж

Санда Мисирианцу

Малгожата Томашкиевич

при финансовой поддержке

ИНСТИТУТА ПОЛЬСКОГО ЯЗЫКА В БУХАРЕСТЕ

Партнёр масс-медиа

ORGANIZATORII SIMPOZIONULUI
„100 DE ANI DE SLAVISTICĂ LA CLUJ”

Katalin Balázs

Sanda Misirianțu

Małgorzata Tomasziewicz

cu sprijinul financiar al

INSTITUTULUI POLONEZ DIN BUCUREȘTI

Для заметок

This image shows a full page of white paper with horizontal dotted lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a guide for handwriting or typing. There are no margins, text, or other markings on the page.